

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1881

ΑΡΙΘ. 37

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Γκάρφηλδ. — Ἀλβέρτου Δυμόν: Οἱ Βούλγαροι. — Πρώτη ἀρχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου. — Ἡ μουσικὴ ὑπὸ φυσιολογικῆν ἔποψιν. — Ὁ ἔρωσ. — Κεκαλυμμένη προτομή. — Βιβλιογραφικὸν δελτίον.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΓΚΑΡΦΗΛΔ

Πρὸ τριῶν μηνῶν ὁ τηλεγράφος ἀνήγγειλεν ἡμῖν, ὅτι χεῖρ δολοφόνος, θεσιθῆρα τινὸς μαινομένου Γυϊτώ, ἀπετόλμησε νὰ ρίψῃ ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ τῆς Οὐάσιγκτῶνος σταθμῷ φονικὰς σφαίρας κατὰ τοῦ προέδρου τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Γκάρφηλδ. Τρεῖς μῆνας ὀκλεκτὸς τοῦ λαοῦ ἐπάλαιε πρὸς τὸν θάνατον, καίπερ ἐνίοτε δεικνύων στιγμὰς τινὰς βελτιώσεως τῆς πολυτίμου αὐτοῦ υγείας· καθ' ἑκάστην δὲ τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου ἀνήγγελλον τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, πολλοὶ δὲ ἤλπισαν, ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ὑπερισχύσῃ ἡ κρατερὰ τοῦ προέδρου φύσις καὶ υγιῆς θὰ ἀναλάβῃ αὐθις τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τῆς μεγάλης πατρίδος του, ἣν τῷ ἀνέθηκεν ἡ ψῆφος τῶν συμπολιτῶν του. Ἀλλὰ μάτην ἀπέβησαν αἱ ὑπὲρ ἀναρρώσεως αὐτοῦ ἐλπίδες τῶν συμπολιτῶν του, μάτην αἱ ἐλπίδες τῶν φίλων τῆς δημοκρατίας, μάτην αἱ ἐλπίδες τῶν τιμώντων τὰς ἀρετὰς τοῦ Γκάρφηλδ. Αἱ δολοφόνου σφαῖραι ἐκαρφώθησαν ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀτυχοῦς προέδρου καὶ μετ' ἀγωνιώδη πρὸς τὸν θάνατον πάλην ἀπέθανε πενθοῦντος ὀλοκλήρου εὐγενοῦς ἔθνους. Ἀμα ἠκούσθη ἡ δολοφονία καὶ ὀλόκληρος ἡ

Ἀμερικὴ παντοιοτρόπως ἐξεδήλωσε τὴν πρὸς τὸ ἔγκλημα ἀποστροφὴν τῆς, ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἐναγωνίως περιέμενε νὰ μάθῃ, ὅτι ὁ πολίτης Γκάρφηλδ ἐσώθη ἐκ τῶν πληγῶν του. Ἐνεκα τοῦ ἐγκλήματος τούτου δὲν πρέπει νὰ ἐπιρριφθῇ ἡ μομφὴ κατὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅτι καὶ ἐκεῖ βασιλεύει ἡ δολοφονία, διότι τὸ ἔγκλημα προῆλθεν οὐχὶ ἐκ πολιτικῆς τινος συστάσεως, οὐχὶ ἐκ συνωμοσίας, ἀλλ' ἐξ ἐμμανοῦς αὐτοβουλίας. Λυπηρόν, ὅτι ἄνδρες οἷος ὁ Γκάρφηλδ, πίπτουσιν ὑπὸ τὴν σφαῖραν τοῦ δολοφόνου καὶ δυστυχῶς εἶναι ὁ δεύτερος πρόεδρος τῆς Ἀμερικῆς, ὁ πίπτων ὑπὸ τὰ κτυπήματα δολοφόνου ἐντὸς δέκα καὶ πέντε ἐτῶν. Ὁ Λίγκολν ἔπεσεν ὑπὸ τὴν δολοφόνον χεῖρα τοῦ Βούθ, ἀλλ' ἔπεσε μετὰ τὸν ἐμφύλιον ἐκεῖνον καταστρεπτικὸν πόλεμον τῶν βορείων πρὸς τοὺς νοτίους Ἀμερικανοὺς καὶ ἔπεσεν ἐν ᾧ εἰσέτι τὰ πολιτικὰ πάθη δὲν εἶχον καταπαύσει, ὁ δὲ Γκάρφηλδ ἔπεσεν ἐν πλήρει εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ.

Ἡ «Ἐπιθεώρησις» κρίνει καλὸν σήμερον μετὰ τῆς εἰκόνας τοῦ Γκάρφηλδ νὰ γράψῃ ὀλίγας τινὰς βιογραφικὰς σημειώσεις, ὅπως γνωρίσῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς τὸν ἄνδρα, ὃν ὀλόκληρον θρηνεῖ ἔθνος. Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, καθὼς καὶ ἐν πάσῃ δημοκρατομένῃ χώρᾳ, ἔνθα δὲν ὑπάρχουσιν οἰκογενειακὰ ὀνόματα καὶ τίτλοι εὐγενείας, ὁ ἐργάτης, ἐὰν

ἔχη ἱκανότητα, θ' ἀνέλθη ἐκεῖ ὅπου ἐμπρέπει εἰς τὴν ἱκανότητα, διὰ τοῦτο εἶδομεν ὅτι ξυλοκόπος, ὁ Λίγκολν, ἐγένετο πρόεδρος καὶ ἐκλεκτός τοῦ δημοκρατικοῦ τῆς Ἀμερικῆς λαοῦ, διὰ τοῦτο καὶ τὸν Γκάρφηλδ εἶδομεν πρόεδρον, αὐτὸν τὸν ἄλλοτε κωπηλάτην καὶ ἐργάτην. Ἀλλὰ τιμὴ εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ δόξα εἰς τὸ πολίτευμα, ὅπερ ἀναβιδάζει ἐκ μικρῶν εἰς μεγάλα ἀξιώματα τοὺς ἔχοντας διὰ ταῦτα τὴν ἱκανότητα, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας εἰς τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα ὁ ἐργάτης θὰ μείνη ἐργάτης, ὁ υἱὸς δὲ τοῦ πλουσίου, ὁ υἱὸς τοῦ εὐγενοῦς θὰ κληρονομήσῃ καὶ ἐν τῷ πλούτῳ τὸν πατέρα του καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ τὴν θέσιν ἐκείνου. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα γεννῶνται δοῦλοι καὶ δοῦλοι ἀποθνήσκουσιν, ἐν ᾧ εἰς τὴν Ἀμερικὴν γεννῶνται ταπεινοὶ καὶ ἀνέρονται ἐκεῖ ἔνθα ὠφείλον νὰ ἀνέλθωσι.

Κάλλιστα νοοῦμεν τὴν δολοφονίαν ἐνὸς βασιλέως, ἐνὸς αὐτοκράτορος, μιᾶς ἐστεμμένης κεφαλῆς, ἀλλ' ἐνὸς, ἐκλεχθέντος τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ λαοῦ ψήφῳ! τοῦτο εἶναι μυστήριον. Πάντοτε πρέπει τις νὰ ᾔῃναι κατὰ τῆς δολοφονίας, οἷας δὴ ποτε, εἴτε κατ' ἰδιώτου, εἴτε κατ' ἐστεμμένης κεφαλῆς, διότι τὸ αἷμα ὄντως προξενεῖ φρίκην. Ἐὰν ὁ δολοφόνος ὑψόνῃ χεῖρα κατὰ τῆς ἐστεμμένης κεφαλῆς, τίς οἶδεν ἐὰν αὐτὴ ἢ κεφαλὴ δὲν ἐτυράνησεν λαὸν ὀλόκληρον, ἐὰν εἰς τὰς φυλακὰς δὲν στενάζωσιν, ἢ δὲν ἔπεσαν ὑπὸ τὴν λαιμητόμον ἢ δὲν ἀπηγχονίσθησαν, συγγενεῖς, ἀδελφοί, γονεῖς, τέκνα τοῦ δολοφόνου τούτου! ἂν λαὸς ὅλος δὲν στενάξῃ ὑπὸ τὴν τυραννικὴν πίεσιν τῆς ἐστεμμένης ἐκείνης κεφαλῆς! Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἀποτροπιάζομεθα τὴν δολοφονίαν καὶ κατὰ τοῦ τυράννου, ἐν ᾧ δικαιολογοῦμεν καὶ ἐπικροτοῦμεν μίαν κατ' αὐτοῦ ἐπανάστασιν, ἐν ᾧ ὡς εἶπομεν, δολοφονία κατὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ λαοῦ, κατ' ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν λαὸν θὰ ἐπανέλθῃ μετὰ τέσσαρα ἔτη, εἶναι μυστήριον ἀκατανόητον!

Ὁ James Γκάρφηλδ ἐγεννήθη ἐν Cuyahoga-Conty τῆς ἐπαρχίας Ὀχίου τὴν 19 Νοεμβρίου τοῦ 1831. Ἦτο περίπου δύο ἐτῶν ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατήρ του, ὅστις ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς

τὴν φροντίδα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐνεργητικῆς ὄντως καὶ ἀκαμάτου μητρὸς του. Ἐν τῷ προκαταρκτικῷ σχολεῖῳ ἀνεγίνωσκε μετὰ μανίας τὰς περιπλανήσεις τοῦ Ῥοβινσῶνος Κρούσσου καὶ ἐφθόνη οὕτως εἰπεῖν τὰς περιπετείας ἐκείνου καὶ ἐπόθει καὶ αὐτὸς νὰ ταξειδεύσῃ. Τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ὑπῆρξεν ἰσως ἡ πρώτη ἀφορμὴ ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ἐν ἡλικίᾳ δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, καὶ ἀπέλθῃ εἰς Ἑλεβελάνδην ὡς ὑπηρέτης ἰπποκόμου κατ' ἀρχάς, κατόπιν ὡς κωπηλάτης μεταφορικοῦ πλοιαρίου, μεταφέροντος κάρβουνα καὶ σίδηρα εἰς Πιτσβούργην. Ἀλλ' ἡ ἐπισημνὴς αὐτοῦ ὑγεία δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον, τὸ ὄντως σκληρὸν καὶ δυσχερές, τοῦ ναυτικοῦ ἀσθενήσας ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μητρικὴν του κατοικίαν ἐκ τοῦ πρώτου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ταξειδίου του. Τρίμηνος ἀσθένεια ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ πεισθῇ ἐπὶ τέλους, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ναύτου δὲν ἦτο δι' αὐτὸν καὶ νὰ ζητήσῃ ἐν ἄλλῳ τινὶ οἰωδῆποτε ἐπαγγέλματι ἐργασίαν. Δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἠθέλησε νὰ λάβῃ μείζονα ἀνατροφὴν καὶ νὰ σπουδάσῃ κάλλιον· εἰσῆλθεν εἰς τὸ σχολεῖον Χιράμ, ὅπως σπουδάξῃ συγχρόνως καὶ ἐργάζεται ἀνάπτων τὸ πῦρ καὶ σαρόνων τὰς αἰθούσας, ἐπειδὴ πένης ὦν δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ διὰ τὴν σπουδὴν του. Κατὰ τὸ 1851 κατάρθωσε νὰ σπουδάσῃ κάπως εἰς τινὰ ἀκαδημίαν, καὶ μετὰ τρία ἔτη νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐνασχολούμενος καὶ εἰς τὰς ξένας γλώσσας, ἰδίως δὲ εἰς τὴν γερμανικὴν, ἐντροφῶν εἰς τὰ ἀθάνατα ἔργα τοῦ Σίλλερ καὶ τοῦ Γκαίτε. Τῷ 1856 ἔπει ἐπέστρεψεν ὁ Γκάρφηλδ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τι νεοσύστατον σχολεῖον, μετὰ ἐν ἔτος δὲ ἐγένετο ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου τούτου. Ἐκεῖ ὁ Γκάρφηλδ εὗρε τὴν οἰκογενειακὴν του εἰρήνην· συμμαθήτρια, μεθ' ἧς ἐν Χιράμ συνεσπούδαζε καὶ ἦν μαθητὴς τότε ὦν ἠρραβωνίσθη, ἐγένετο ἡ σύζυγος αὐτοῦ. Δὲν ἀνεπαύθη ὁμως ἐν τῷ συζυγικῷ βίῳ, ἀλλ' ἤρξατο καταγινόμενος περὶ τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν πολιτικὴν.

Ἐν μέσῳ τῶν νέων σπουδῶν αὐτοῦ, εὗρεν

αὐτὸν ὁ μανιωδέστερος τῶν ἐμφυλίων πολέμων. Ἐκεῖ ἐν Ὀχίῳ ὁ Γκάρφηλδ ἀμέσως ἐσκέφθη νὰ λάβῃ μέρος ἐν τῷ ἐμφυλίῳ τῶν βορείων κατὰ τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν πολέμῳ. Ὁ ἐμφύλιος ἐκεῖνος πόλεμος ἐστέφθη διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ δικαίου· ἐπρόκειτο νὰ ὑπερσχύσῃ ἡ ἰδέα, ἂν ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ δουλεία ἢ οὐ. Οἱ βόρειοι ἐμάχοντο ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων, διότι ἐγνώριζον ὅτι οἱ πάντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰσὶν ἴσοι καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει δοῦλος, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία βασιλεύει πανταχοῦ, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς δημοκρατουμένας πολιτείας. Οἱ βόρειοι ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν καὶ ἡ δουλεία κατηργήθη ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Ὁ Γκάρφηλδ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀμέτοχος, ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐσχημάτισε σῶμα ἐθελοντῶν ἐκ τῶν μαθητῶν του. Πάραυτα ἀνεκηρύχθη συνταγματάρχης τοῦ 42 συντάγματος τοῦ Ὀχίου καὶ ἐκέρδησε περιφανῆ νίκην παρὰ τὸ Πικετόν, μεθ' ἧν προεβιάσθη στρατηγός. Κατὰ τὸ 1863 ἀνεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ τότε προέδρου Λίγκολν ἀρχηγὸς ὀλοκλήρου μοιραρχίας.

Ὁ ἐμφύλιος ἐκεῖνος πόλεμος κατέπαυσεν, ὁ δὲ Γκάρφηλδ ἐπεσκέφθη ἐν ἔτει 1868 ἐπὶ μικρὸν χρόνον τὴν Εὐρώπην, ἐνθα ἐστάλη ὡς ἀπεσταλμένος εἰς Ἀγγλίαν.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1879 ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τῆς ῤεπουβλικανικῆς μερίδος ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Νέας Ὑόρκης, κατὰ τὴν ἐκλογὴν δὲ τὴν λαβοῦσαν χώραν τὴν 4 Μαρτίου ἐ. ἔ. πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ πρώην προέδρου Hayes, ἐπέτυχεν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας, ἀποτυχόντος τοῦ δημοκρατικοῦ ὑποψηφίου Χαγχοκ. Ἀλλὰ τὴν 2 Ἰαυλίου ἡ δολοφόνος χεὶρ ἀπέκοπτε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του, μετὰ τρίμηνον δὲ βάσανον ἀφῆκε τὸν κόσμον τούτον.

Ἡ Ἀμερικὴ ὅλη συνησθάνθη τὸν θάνατόν του καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φρουρὰ ἢ φυλάττουσα τὸν δολοφόνον, ἀπεφάσισε νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ ὁ κληρὸς ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ λοχίου Mason, ὅστις ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀνευ ἀποτελέσματος. Τὸν Γκάρφηλδ, οὗ τὴν σκιαγραφίαν τοῦ βίου σήμερον ἐθίζαμεν, διεδέχθη εἰς τὴν

προεδρικὴν ἀρχὴν ὁ ἀντιπρόεδρος Ἀρθούρος. Εἶθε ὁ χρόνος νὰ ἐπουλώσῃ τὰς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Γκάρφηλδ ἀνοιχθείσας πληγὰς, αὐτὸς δὲ νὰ ᾔῃναι ὁ τελευταῖος πρόεδρος δημοκρατίας, ὁ πίπτων ὑπὸ τὴν σφαῖραν δολοφόνου.

ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν.)

Αἱ ἐφημερίδες τοῦ Πέρα καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀδιακόπως παρέχουσιν εἰς τοὺς ἀναγνώσττας αὐτῶν ἔριδας τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν Βουλγάρων τῆς ὀρθοδόξου ἐλληνικῆς ἐκκλησίας. Μ' ὅλας τὰς λεπτότητας τοῦ συνοδικοῦ γραφείου τοῦ Φαναρίου — τὸ Φανάριον εἶναι οἶον ἦν τὸ Ἄστυ τοῦ Λέοντος διὰ τὸ σχίσμα τῆς Ἀνατολῆς — μ' ὅλην τὴν ἱκανότητα τῶν διαμαρτυρήσεων αὐτοῦ, εὐκολὸν εἶναι νὰ ἴδῃ τις ποῖα εἶναι ἡ βάσις τῆς ἔριδος. Οἱ Βούλγαροι κυβερνῶνται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ γένος ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι οὐδεμίαν πρόνοιαν λαμβάνουσιν ἀπολύτως ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ἑαυτῶν ποιμνίου, τοῦ ὀμιλοῦντος τὴν σλαυικὴν γλῶσσαν. Οἱ Βούλγαροι ζητοῦσιν ἀρχηγούς ἐκκλησιαστικούς, λαμβανόμενους ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων, διὰ ν' ἀπαλλαγῶσιν ἐντελῶς τῆς ἀρχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καραδοκοῦσι νὰ μορφώσωσιν ἐθνικὴν σύνοδον, διορίζουσιν πρόεδρον δυνάμενον ν' ἀποφασίσῃ περὶ ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων· ἐν ἐνὶ λόγῳ οἰκιδῆποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ λεπτομέρειαι ἐφ' ὧν ἐδράζεται ἡ φιλονεικία, οἱ Βούλγαροι θέλουν νὰ σχηματίσωσι, κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ φράσιν, αὐτοκέφαλον ἐκκλησίαν.

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁσάκις ἔθνος τι ἀποκαθίσταται ἐλεύθερον, χωρίζεται ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ Φανάριον οὐδεμίαν ἔχει πλέον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Σέρβων, οἱ ὁποῖοι ἴδρυσαν ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον. Αὐτὸ δὲ τὸ ἐλληνικὸν βασίλειον, δὲν ἀναγνωρίζει ὑπεροχὴν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἀρχιεπίσκοποι Ἑλληνες ἐν βουλγαρικῇ χώρᾳ εἰσὶν ἐκκλησιαστικὰ γαιοκτήμονες· οὐδεμίαν ἄλλην φροντίδα σχεδὸν ἔχουσιν, ἢ τὸ νὰ λάβωσι τὰ ὀφειλόμενα αὐτοῖς χρήματα, καὶ τοῦτο εἶναι μεγάλη ἐργασία, ἐπειδὴ ὑποχρεοῦνται εἰς πολυαριθμούς ὑποχρεώσεις· ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη οὐδεμίαν σχολὴν ἴδρυσαν τῶν παιδῶν, οὐδεμίαν ἱερατικὴν σχολὴν ἐπιβάλλουσι δ' εἰς τὸν

κατώτερον κληρον διά τὰς ἱεροτελεστίας, τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣν οὗτος ἀγνοεῖ: ὀφείλουσι λόγον οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι κατὰ μέγα μέρος, διὰ τὴν θλιβεράν κατάστασιν, εἰς ἣν ὁ τόσον εὐάγωγος οὗτος λαὸς ἔζησε. Δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Φιλιππουπόλεως, πόσον ἡ βυζαντινὴ γλῶσσα ἀπέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς λαμπρότης. Ὁ ἐπίσημος κατάλογος, ὃν τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνατυποῖ κατ' ἔτος, ἐμφαίνει ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ, δώδεκα ἐπισκοπικὰς ἑδρας. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψῃ τις κατὰ ποίαν ἐποχὴν ἔπαυσαν αἱ ἐπισκοπαὶ αὗται νὰ ὑπάρχωσιν: ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Φιλιππουπόλεως ἀγνοεῖ προσέτι εἰς ποῖον διαμέρισμα ὑπῆρχον αὗται. Μία μόνη ἀρχιεπισκοπὴ καὶ μία ἐπισκοπὴ ὑπάρχει πλέον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ. Ὁ ἐπίσκοπος ἐδρεύει ἐπίσης ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἃν καὶ τιτλοφορεῖται *Λευκίδος*: ὁ ἀνώτερος οὗτος κληρικὸς οὐδεμίαν ἔχει ἰδέαν τοῦ τόπου, ἐνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία αὕτη πόλις, ἐκτὸς δὲ τούτου τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἡ ἐλαχίστη τῶν φροντίδων αὐτοῦ. Αἱ μοναὶ ἠφανίσθησαν, καθ' ὃν τρόπον καὶ αἱ ἐπισκοπαί, τὰ ἑρείπια αὐτῶν ἀπαντᾷ τις εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας κοιλάδας τῆς Ῥοδόπης, τὰς ἐκτεινομένας ἐπὶ τῆς Μαρίτσας. Ἡ μόνη ἔχουσα ἀξίαν τινὰ τὴν σήμερον εἶναι ἡ τοῦ Βατσκόβου: οὐδὲν ἀξιοσημείωτον κέκτηται αὕτη ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας: τὰ κελλία, ἡ αἶθουσα τῆς ὑποδοχῆς, τὸ ἐστιατόριον εἰσι φάτναι, ἀνθ' ὧν προτιμῶ τὴν εὐτελεστάτην βουλγαρικὴν καλύβην. Οἱ καλόγηροι ἔχουσιν ἅπασαν τὴν ἀγριότητα τοῦ χωρικοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχωσι τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν φύσιν ἐκείνου. Τὸ μόνον, ὅπερ ἀμείβει τὴν ἀνίαν τῆς διατριβῆς παρὰ τοιοῦτοις ξένοις, εἶναι αἱ ὠραῖαι ζωγραφφαὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν: αἱ μὲν παρουσιάζουσι μεγάλους ἄρχοντας τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν, αἱ δὲ πρότυπα ἐκκλησιαστικῶν τοιχογραφιῶν βυζαντινῆς τέχνης τῆς ἀρχαίας σχολῆς τοῦ Πανσελήνου. Ἀνὰ μέσον τῶν εἰκόνων τῶν ἁγίων, βλέπει τις Σωκράτην τινὰ ἔξωγραφημένον ὑπὸ τὰ χερσὶ ταινίαν, ἐφ' ἧς ἀναγινώσκει τις ἑλληνιστί: «ὁμοιωθήσεται ἀνθρώπῳ καὶ σταυρωθήσεται, μακάριοι οἱ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκουσόμενοι.» — περαιτέρω βλέπει τις Ἀριστοτέλην τινὰ ὀλίγον πρεσβύτερον, συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν λέξεων: «ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τὸ φῶς τῆς ἀγίας Τριάδος ἀναλάμψει ἐπὶ τῆς οἰκουμένης». Οἱ σημερινοὶ καλόγηροι ὁμοιάζουσιν ἐλάχιστα πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἕνεκα τοῦ

πρὸς τὴν ἀρχαίαν σοφίαν θυμασμοῦ αὐτῶν, ἔθετον τὸν Σωκράτην καὶ Ἀριστοτέλην, παρὰ τοὺς μάρτυρας τῆς πίστεως. Διδάσκουσιν οὗτοι μετὰ τόνου διδακτορικοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν κόσμον εἰς ἔξ ἡμέρας καὶ ὅτι ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε ἔστη ἐν Ἀρμενίᾳ ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀραράτ. Τὸ νὰ λέγωσιν ὅτι εἶναι ἀγράμματοι, θὰ ἦτο ἴσον πρὸς ἔπαινον. Εἰσῆλθον εἰς τὸ μοναστήριον ἐντελῶς νέοι: τὴν παιδικὴν αὐτῶν ἡλικίαν διῆλθον, μετερχόμενοι τὸν μάγειρον ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ πλύνοντες τὰ μαγειρικὰ σκεύη, μανθάνοντες τὸ πολὺ πολὺ κανόνας τινάς. Ἀνεπισηθῆτος ἠνδρώθησαν, τὰ φυσικῶς λεπτὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν ἀπέβαλον πᾶν ἑλληνικὸν κάλλος, ἐγένοντο παχύσαρκοι καὶ βαρυκίνητοι: ἡ νοημοσύνη αὐτῶν περιορίζεται εἰς ὠρισμένην τινὰ δεξιότητα ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἰδίους ἐνοικιαστάς τῶν κτημάτων καὶ πρὸς τοὺς Τούρκους σχέσεσιν αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν μοναχῶν τούτων στρατολογοῦνται οἱ ἐπίσκοποι, πρὸς οὓς οἱ Βούλγαροι δὲν θέλουσι πλέον νὰ ὑποκύψωσιν.

Ὁ κληρὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος καὶ τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων τῆς Τουρκίας, δὲν εἶναι κρείσσων τοῦ ἐν ταῖς βουλγαρικαῖς χώραις: ἐλάχιστοι δὲ Ἑλληνες ὅμως λαμβάνουσι τὸν κόπον, ἵνα σκεφθῶσιν ὅτι ἀναμορφώσεις τινές, ὅσον ἀφορᾷ τὸ μέρος τοῦτο, θὰ ἦσαν εὐκαταί. Ἐκπλήσσονται πάντοτε οἱ ἐκ τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης, βλέποντες φυλὴν οὕτω νοήμονα, νὰ μὴ δυσαρρεστήται διὰ τὴν εὐτελεῖ ἀξίαν τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς. Πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι πολλοὶ λόγοι: ὁ κληρὸς οὗτος εἶναι ἐθνικὸς, ἐτέθη πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πατριωτικῶν κινήματων, δὲν ἔχει ποσῶς πρὸς τὸ ποίμνιον τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ὑπερβολικὰς αἰτήσεις: ἀλλ' ὅ,τι ἐρμηνεύει κυρίως τὴν ἐπιεικειαν τῶν Ἑλλήνων εἶναι αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν πνεύματος. Ἡ εὐλάβεια αὐτῶν περιλαμβάνει κατ' ἐλάχιστον τὴν συνείδησιν εἴτε τὸν ὀρθὸν λόγον δι' αὐτοὺς ὁ βίος δὲν ὑπόκειται παντάπασιν εἰς τοὺς κανόνας τῆς θρησκείας. Ὁ κληρὸς, οὐδεμίαν ἐξασκῶν ἠθικὴν διεύθυνσιν, δὲν εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὰς ἀντικειμενικὰς βουλήσεις, οὔτε εἰς τὰς ἀυστηρότητας τῆς κριτικῆς ἐν ἀντιπαράθεσι πρὸς ὅ,τι πράττει καὶ λέγει. Ἡ διδασκαλία τοῦ θεοῦ λόγου ἐλλείπει παντάπασιν ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς ἱεροτελεστίας. Ἀληθές ὅτι ἡ ἐξομολόγησις εἶναι ὑποχρεωτικὴ: ἐκτὸς τούτου οἱ Ἑλληνες, ὀνομαζόμενοι ἐλαφρῶς πως ὀρθολογισταί, ὑποβάλλονται ὅμως εἰς αὐτὴν δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους. Ὁ παπᾶς

ἔρχεται εἰς ὠρισμένην ἡμέραν: ὑπηρεταί, γυναῖκες, τέκνα, ἅπας ὁ οἶκος παρουσιάζεται ἐνώπιον αὐτοῦ: ὁ ξενίζων ἐγκαταλείπει ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ συνομιλίας λέγων: «Ἐπιτρέψατέ μοι μίαν στιγμὴν, διότι ὁ ἱερεὺς εἶναι ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ θὰ ἐξομολογηθῶ καὶ ἐπανερχομαι». Ὁ πιστὸς λέγει τινὰς λόγους, ὁ παπᾶς ἀπαγγέλλει εὐχὴν τινὰ, λαμβάνει κερμάτιόν τι διὰ πᾶσαν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Οἱ Ἑλληνες φοιτῶσι τακτικώτατα εἰς τὴν λειτουργίαν: οἱ ἄνδρες πρὸ πάντων σχεδὸν δὲν ἀπολείπονται ταύτης, ἵστανται ἐπὶ ὥρας ὅλας χωρὶς νὰ ὀμιλῶσι, χωρὶς νὰ προσεύχωνται, χωρὶς νὰ βλέπωσι τὸ ἱερὸν βῆμα, ὅπερ καλύπτει πέπλος κατὰ τὸν πλεῖστον χρόνον τῆς λειτουργίας. Ἡ χρῆσις τῶν προσευχηταρίων εἶναι ὅλως ἀγνωστος, εἰ καὶ ἅπαντες οἱ Ἑλληνες γινώσκουσι ν' ἀναγινώσκωσιν. Ἐκτὸς τῶν ἑορτῶν ἡ ἐκκλησία εἶναι κλειστὴ καὶ οὐδεὶς σκέπτεται νὰ μεταβῇ ἐκεῖ: ἡ δ' ἐκκλησία δὲν εἶναι οὔτε τόπος, εἰς ὃν νὰ μεταβῇ τις, ὅταν, ἕνεκα διαφόρων περιστάσεων, γίνηται ὅλος σύννοος, οὔτε καταφύγιον, ὅπως ἐπικλησθῆ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη μομφή, ἣν ἀποτείνουσιν αἱ διδασκαλισαὶ εἰς τὰς ἑλληνίδας νεάνιδας τὰς ἐν Εὐρώπῃ ἐκπαιδευμένας, εἶναι ὅτι αὗται δὲν ἐννοοῦσι τὸ πνεῦμα τῆς προσευχῆς. Ἡ Ἑλληνὶς δύναται νὰ λάβῃ τοὺς συρμούς ἡμῶν, τὰς συνηθείας ἡμῶν, δύναται νὰ ἔχῃ πολὺ πνεῦμα καὶ χάριν: δὲν ἐννοεῖ ὅμως ποτὲ τὴν αἴσθησιν τῆς θρησκοληψίας. Αἱ καλογραφαὶ καὶ οἱ ἱεραπόστολοι, οἱ τὴν Ἀνατολὴν οἰκοῦντες, συλλέγουσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου περιέργους παρατηρήσεις, διότι εἶναι εὐκόλον εἰς αὐτοὺς νὰ βλέπωσιν ὀπίσθον ἢ ἐσωτερικὴν εὐλάβειαν τοῦ λαοῦ τούτου εἶναι νεκρὸν γράμμα, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας φυλῆς ἀσκουμένην. Ἡγουμένη τις, ἔχουσα ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς ἀδελφὰς ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἔλεγεν: «Οὐδεμίαν ἔχω κατ' αὐτῶν μομφὴν ἀκολουθοῦσι τὸν κανόνα ἀκριβέστατα, ἀλλὰ ζῶσιν ἐν ψυχικῇ νάρκῃ, ἡ ὅποια μὲ καταθλίβει. Τὰς ἐρωτῶ διατὶ ἔλαβον τὸ μοναχικὸν σχῆμα: μοὶ ἀποκρίνονται: ἐπειδὴ μᾶς εἶναι γλυκὺ νὰ διάγωμεν τὴν ζωὴν ἡμῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. Εὐρίσκονται ἐν ταῦθα ἐν εὐαρέστῳ τόπῳ, ὡς ὀθωμανίδες ἐν τῷ χαρμελίῳ». Δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς ἀντίκειται εἰς τοὺς ἐπιστημονικοὺς καὶ φιλοσοφικοὺς νεωτερισμούς: τὴν ὑπαρξίν τούτων οὔτε φαντάζονται. Οἱ ἱερεῖς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶ-

χον τὸ αἶσθημα τῆς τέχνης καὶ κατὰ τοῦτο διέφερον τῶν νέων ἱερέων. Ἐν τούτοις ἡ πάλαι θρησκεία, ὡς ἠσκέετο οὐχὶ ἐν ταῖς ἀποικίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐνθα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ἦν καθαρά, ὄφειλε πολλαχόθεν νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς τὴν σημερινὴν θρησκείαν.

Ἐὰν ὁ Ἑλλὴν ἀρκῆται πάντοτε μὲ τὰς ἰδιότητες τοῦ ἑαυτοῦ κλήρου, ταῦτ' οὐδὲν συνέβη ποτὲ καὶ μεταξὺ τῶν Σλαύων. Οἱ Ῥῶσοι παραδείγματος χάριν, ἐτήρησαν ὅλας τὰς ἱεροτελεστίας καὶ ἅπαντα τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας καὶ διεμόρφωσαν τὸ πνεῦμα αὐτῶν. Ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ προσευχή, ἡ μετάνοια, ἡ δι' ἀγαθοεργιῶν ἐξιλέωσις, τὸ ἠθικὸν κήρυγμα, ἔχουσι παρ' αὐτοῖς σημαντικότητα, ἣν οἱ Ἑλληνες δὲν φαντάζονται. Τὰ αὐτὰ χαρακτηριστικὰ εὐρίσκονται ἔστω καὶ ἐν μικρῷ βαθμῷ παρὰ τῷ σερβικῷ λαῷ. Κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, ὅτε ἡ κοιλὰς τῆς Μαρίτσας ἦτο μᾶλλον πεπολιτισμένη ἢ τὴν σήμερον, ἐποίησαντο οἱ Βούλγαροι σχίσμα, ὅπερ ἦν διαμαρτύρησις ἐναντίον τῆς ἄκρας τηρήσεως τῶν βυζαντινῶν τύπων, ἐναντίον τῆς ὅλως ἐξωτερικῆς εὐλαβείας. Ὁ ἀγὼν ἄρχεται καὶ πάλιν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην: οἱ Βούλγαροι ἐπιμένουσι κατὰ τὸ παρὸν εἰς μόνην τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἵσως βραδύτερον θὰ μεταποιήσωσιν αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας. Ἡ Ῥωσσία, ἡ ὅποια ὀμιλεῖ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, παρακολουθεῖ μετὰ φροντίδος τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο κίνημα. Ὅτε τὰ στρατεύματα τοῦ τσάρου κατὰ τὸ 1829 ἦλθον εἰς τὰ Βαλκάνια, δὲν εὗρον, εἶναι ἀληθές, θερμὸν σύμμαχον ἐν τοῖς χωρικοῖς, οἱ ὅποιοι περιορίσθησαν μετὰ συνέσεως εἰς λόγους συμπαθείας: ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ Ῥωσσία δὲν ἔπαυσε μεριμνῶσα περὶ τῆς χώρας ταύτης. Ἡ Ῥωσσία κέκτηται ἐξαιρετικὸν χάρτην τῆς Βουλγαρίας, ἐπὶ πολλῶν χρόνων μυστικῶν τηρηθέντα, πολλῶ πρότερον ἀποτελεσθέντα τοῦ χάρτου τοῦ Viquesnel τοῦ μόνου κατὰ τὸ 1854 δημοσιευθέντος. Εἰς τὰ 1845, ὅτε οὐδεὶς ἐσκέπτετο περὶ τοῦ βουλγαρισμοῦ, πράκτωρ Ῥωσσοῦ συνίστα ἐν Φιλιππουπόλει, ἐν τῷ προξενίῳ, τὴν πρώτην σχολὴν διὰ τοὺς ὀρθοδόξους Σλαύους τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Αἱ τοιοῦτου εἶδους πράξεις εἶναι ἐκείναι, ἃς οἱ πανσλαῦσταὶ ἀρέσκονται ἐπαναλαμβάνοντες. Βραδύτερον, κατὰ τὸ 1867, Ῥῶσοι μηχανικοὶ διῆλθον τὴν χώραν καὶ ἠρεύνθησαν τὰς διόδους τῶν Βαλκανίων, ἐσπούδασαν τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων καὶ ἐνεθάρρουν ὅλας αὐ-

των τὰς ἐλπίδας. Ἐν τῇ ζωνῇ ἔριδι μεταξὺ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ πατριαρχείου, ὃ ἐν Φιλιππουπόλει Ῥώσσοι πρόξενος, ἔλαβε πάντοτε ἀναφανδὸν μέρος ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι, κατόπιν σταθερᾶς ἐπιμονῆς, ἐκτίσαντο παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν κυριότητα ἐκκλησίας τινός· τοῦτο δὲν ἐγένετο ἄνευ σπουδαίας πάλης: πολλάκις αἱ δύο κοινότητες προέβησαν ἕκαστα τούτου εἰς ῥαβδισμούς. Σήμερον οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἕξ ἐκκλησίας· οἱ Βούλγαροι ἔχουσι μίαν μόνην ὑπὸ τὸ ὄνομα: *Κοίμησις τῆς Παραγίας*. Δὲν ἔχουσιν οὔτε ἀρχιεπίσκοπον, οὔτε ἐπίσκοπον, ἀρνούμενου τοῦ πατριαρχείου τὴν ἐκκλησιαστικὴν καθιέρωσιν· ἔχουσιν ἀρχιμανδρίτην, εἶδος γενικοῦ διακόνου ἀναπληροῦντος ἀπάσας τὰς ἐπισκοπικὰς ὑποθέσεις: τὰ δύο τρίτα τῶν κωμῶν ἀναγνωρίζουσι τὸν ἀρχιμανδρίτην τοῦτον. Οἱ Βούλγαροι ἵδρυσαν μόνην εἰς Ἀράποβον· κέκτηνται δὲ καὶ ἑτέραν γυναικειάν εἰς Καλάφερ. Ὁ Ῥώσσοι πρόξενος παρευρίσκειται τακτικῶς εἰς τὰς λειτουργίας τῆς Κυριακῆς ἐν τῇ βουλγαρικῇ ἐκκλησίᾳ· ἐν αὐτῇ δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ πανηγυρίζονται ἡ κατ' ἔτος δοξολογία πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου καὶ ἄψαισι αἱ ἑορταὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Ἡ μοσχοβιτικὴ προστασία, καθ' ἃ βλέπει τις εἶναι λίαν πρόδηλος· οἱ Βούλγαροι δὲν ἔχουσιν ἰκανώτερον ὑπερασπιστὴν παρὰ τῷ μεγάλῳ βεζύρη τοῦ πρέσβειος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν. Ὅλοι αὗται εἶναι πράξεις, ὧν τὴν σπουδαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν δίκαιον νὰ δεικνύωσιν ἐν ταῖς διευθυνομέναις πρὸς τὴν Εὐρώπῃν διατριβαῖς αὐτῶν· ταῦτο χρόνως ὅμως θὰ ἦτο δίκαιον ἐκ μέρους αὐτῶν, ν' ἀναγνωρίσωσι πᾶν ὃ, τι ἔχουσιν νόμιμον αἱ διαμαρτυρήσεις τῶν Βουλγάρων καὶ νὰ βοηθήσωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν νέαν ταύτην ἐκκλησίαν, ὅπως ἰδρυθῇ, χωρὶς νὰ παρακινῆται αὕτη νὰ ἐπικαλῆται τὴν πρὸς τοῦτο βοήθειαν ξένης δυνάμεως. Οὐδὲν ὀλεθριώτερον διὰ τὰς ἐν Ἀνατολῇ χριστιανικὰς κοινότητας τοῦ μίσους τούτου, ὅπερ διακρεῖ αὐτάς, τῆς πάλης ταύτης, τῆς ἐξασθενούσης αὐτάς ἐνώπιον τῶν δεμυλιδῶν καὶ τῶν ἐξωθεῖ ἐπικινδύνων προστατῶν.

Μέγας θόρυβος ἐγένετο ἐν Εὐρώπῃ περὶ ἐξεγέρσεως τῶν Βουλγάρων ἐν τῷ Αἴμῳ καὶ ἐπὶ τοῦ Δουναβέως· αἱ ἐν Ῥουμανίᾳ τυπωθεῖσαι προκηρύξεις, ἐπανελήφθησαν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἐφημερίδων καὶ συνωδύθησαν ὑπὸ εἰδήσεων ὅλως παραδόξων, αἱ ὁποῖα συνέτειναν νὰ πιστευθῇ κατὰ τὸ 1868 ὅτι ἐγένετο ἐπανάστασις. Πρέπει νὰ μετριάσῃ τις τὴν

ἐπανάστασιν ταύτην εἰς λίαν μικρὸν κύκλον. Μόλις καὶ μετὰ βίας ἐσχηματίσθησαν ἐν τῇ χώρᾳ συμμορίαί τινές, ἐκ ξένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνιστάμεναι· αὗται ὅμως οὐδέποτε οὔτε τὴν Πύλην, οὔτε τὴν ἐπαρχίαν ἀνησύχησαν σπουδαίως. Τὰ σημεῖα τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ ἀφυπνίσσεως δὲν εἶναι αἱ ἐπαναστατικαὶ αὗται ἀπόπειραι, αἱ τόσον ἀσήμαντοι καὶ περὶ ὧν ἡ χώρα δὲν μεριμνᾷ· εἶναι ἡ κίνησις τῶν σχολείων, περὶ ὧν ἡ Εὐρώπη ὀλίγον ὀμιλεῖ· εἶναι αἱ προσπάθειαι τοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ. Πρὶν ἀπαιτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἐναντίον τῶν πασάδων, οἱ Βούλγαροι γινώσκουσιν ὅτι ὀφείλουσιν ἄλλον ἐχθρὸν νὰ καταβάλωσι, τὴν ἄγνοιαν· γινώσκουσιν ὅτι ὀφείλουσι νὰ ὑπεκφύγωσι πρῶτην τινὰ κυριαρχίαν, ὅλως ἀπόλυτον, τὴν τοῦ πατριαρχείου δηλονότι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δύναται τις δικαίως ν' ἀρνηθῇ ζωνῆν νοημοσύνην εἰς τὸν λαὸν τοῦτον· ἀλλ' ὁ τρόπος μεθ' οὗ ἐπελήφθη τοῦ ἔργου τῆς ἐαυτοῦ χειραφετήσεως ἐδήλωσεν ἄξιαν πολὺ σπανίαν παρὰ τοῖς χριστιανοῖς τῆς Ἀνατολῆς: ἔσχε δὲ τὸ σαύτην σύνεσιν, ὅσῃν καὶ ἀγαθὴν αἴσθησιν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΡΩΤΗ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

(Συνέχεια ἴδε ἀρ. 33 καὶ τέλος.)

ΙΒ΄.

Μεταμόρφωσις τοῦ ὄρφικου Βάκχου. — Ἐξουθενώσις τῆς λατρείας του.

Ἐν τοσοῦτῳ ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Βάκχος διὰ τῶν Ὀρφικῶν ἐξηκολούθησε τὰς θεουργικὰς αὐτοῦ ἐξελίξεις. Οὐδέποτε ὁ οἶνος, οὗ ὑπῆρξεν οὗτος θεός, ὑπέστη κατεργασίας μᾶλλον κατηναγκασμένας, νοθείας βιαιοτέρας. Ὁ κάδος τοῦ τρυγητοῦ, ὃν ἔλαβεν ὡς κοιτίδα καθίσταται εἶδος τι μαγικοῦ λέβητος ἔνθα πᾶσα δεισιδαιμονία πρὸ μικροῦ ἔρριψε τὸ φίλτρον τῆς, ἐκάστη θρησκεία τεμάχιόν τι εἰδώλου, ἕκαστον μυστήριον λατρείαν τινὰ ρυπαρὰν ἢ αἰμοσταγή. Οὗτος ἀπώλεσε πᾶσαν προσωπικότητα διακεκριμένην, πᾶσαν ζῶσαν μορφήν. Ἀποσπάσαντες αὐτὸν ἐκ τῆς φύσεως διὰ νὰ τὸν ὑψώσωσι πέραν ταύτης, ἐπληξάν αὐτὸν οἱ φανατικοὶ τοῦ μέχρι θανάτου. Ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φάνης» οὐδὲν ἄλλο πλέον εἶνε εἰμὴ ἀφηρημένη τις οὐσία, δημιουργός τις σχολείου, ἢ ἀκατάληπτος διδασκαλία λογομαχίας σχολαστικῆς· ὁ Βάκχος καταβ.βρώσκει τοὺς θεούς, ὡς ὁ καρχηδόνιος Μολὸχ κατεβίβρωσκε τὰ τέχνα.

Καὶ εἶνε ἐπίσης οἱ ἱερεῖς του, οἵτινες τῷ τὰ προσφέρουσιν· ὁ Ζεὺς, ὁ Πλούτων, ὁ Ἀπόλλων, ὁ Ἄδωνις, ὁ Ἄτις, ὁ αἰγυπτιακὸς Ὅσιρις, ὁ Φρύγιος Σαθάζιος καταδύονται ἐν αὐτῷ. Εἶναι ὁ πάνθεος θεὸς Ἡλιακός, γήινος, καταχθόνιος, ὅθεν τὸ πᾶν γεννᾶται καὶ ἐν ᾧ τὸ πᾶν εἰσέρχεται, πατὴρ τοῦ Ὁκεανοῦ, χορηγὸς τῶν ἀστέρων. Ὁ Ἐρμαφοδιτισμὸς του κεκρυμμένος ἀποκαλύπτεται, ἔχει τὰ δύο γένη καὶ τὰ δυσσημίζει: ἄρρην καὶ θῆλυς, γονιμοποιῶν καὶ γονιμοποιούμενος, δύναιμι ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ. Ὁ πέπλος του, πεποικιλμένος διὰ τῶν χαρίτων, ἀνελλίσσει τὸ σύμπαν ἐν ταῖς πτυχαῖς του· ὁ δὲ κρατῆρ του εἶνε τὸ δημιουργικὸν χωνευτήριον, ἔνθα τὰ κοσμικὰ στοιχεῖα ἐκτελοῦσι τὰς ποικίλας αὐτῶν μίξεις. Ἡ φαινομένη αὕτη μεταμόρφωσις εἶνε πράγματι διάλυσις. Πάντα ταῦτα τὰ ἱερογλυφικὰ καὶ πάντα ταῦτα τὰ σύμβολα ἅτινα δὲν ἤθελον χωρέσει ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου Ὁβελίσκου κοσμοῦσι μόνον τάφον κενόν.

Ὁ Ὀρφισμὸς κατεδίκαζε τοὺς ἀσεβεῖς νὰ ἀντλῶσιν ἐκ τοῦ Ἄδου ὕδωρ εἰς κόσκινον. Εἶνε ἡ εἰκὼν τῶν μυσταγωγῶν τοῦ ἐπιδοθέντων ἐμμανῶς εἰς τὸ νὰ συμπληρώσωσιν ἐκ τῶν θεωριῶν των καὶ τῶν συστημάτων των θεὸν ἄνευ βάσεως.

Μυθιστόρημά τι καρλοβίνειον διηγεῖται ὅτι ἱππότης τις ἐκληρονόμησε τὴν ἰσχὺν ὄλων τῶν πολεμιστῶν τοὺς ὁποῖους ἐφόνευε τὸ δόρυ του: ὁ Βάκχος κληρονομῆ ἐπίθετα τῶν θεῶν, τοὺς ὁποῖους ὑποσκελίζει, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ἰσχὺν των, ἥτις δὲν ὑπῆρχε πλέον. Τὰ λάφυρα ταῦτα δὲν ἦσαν εἰμὴ σκιά, πνοαί, ὑποστάθμαι, καπνοί, ἅτινα ἀνύφουν αὐτὸν ὑπερμέτρως, χωρὶς νὰ τὸν ὑποστηρίξωσιν. Αὐτὸς οὗτος, ἀναισθητῶν καὶ ἐκλελυμένος ὑπὸ τῶν ἐλαττωμάτων καὶ ἀκολασιῶν, τοῦ λοιποῦ εἶνε φάσμα τι. Οὐδεμίαν πλέον ἔχει ἰσχὺν ὡς γέρον βασιλεὺς εἰς τὸ τέρμα βασιλείας μακρᾶς καὶ πολυθορύβου. Ἡ ἀκατάπαυστος ἀπορροφήσις του εἶνε ὡς ἡ βαράθρου ἀσυνειδήτου τῶν ὄντων καὶ πραγμάτων, ἅτινα καταβυθίζονται ἄνευ κρότου εἰς τὴν κοιλότητά του.

Ὁ Βάκχος λαμβάνει θλιβερὸν τέλος εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Οἱ ἱερεῖς τοῦ Ὀρφέως ἐξουθενωμένοι, καταπεπτωκότες, σὺν τῷ χρόνῳ, ἐξμεταλλεύθησαν αὐτὸν οἰκτρῶς. Ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν θεὸν σωματικὸν καὶ εἶδωλον ἐπικερδές. Θύται περιηγούμενοι, μάνταις, ἔμποροι περιάπτων, μαγειῶν, θαυματουργῶν, φαρμάκων, τελετῶν καὶ ἱλαστηρίων προσευχῶν, περιέφερον αὐτὸν νὰ ἐπαιτῇ ὡς τις τυχοδιώκτης.

Ἡ Πλάτων παριστᾷ αὐτοὺς ἐνοχλοῦντας τὰς οἰκίας

τῶν πλουσιῶν, ὑποσχομένους ἄφειν ἁμαρτιῶν, πωλοῦντας αὐτοῖς ἀντὶ ὀλίγων ὀβολῶν μαγγανείας καὶ γοητείας· ὁ Δημοσθένης τὴν μεγαλειτέραν μομφὴν κατὰ τοῦ Αἰσχίνου θεωρεῖ ὅτι ὑπηρέτησεν ἐν τοῖς ὄρφικῶς μυστηρίοις τοῦ Βάκχου.

Ἡ συμμορία τῶν ἀγυρτῶν τούτων Βακχικῶν συγχέεται μετ' ὀλίγον πρὸς τὰς τῶν θαυματοποιῶν ἐννοῶν τῆς Κυβέλης, μοναχῶν ζητουόντων, οἵτινες διέτρεχον τὰς πανηγύρεις καὶ τὰς ἀγοράς, θορυβοῦντες διὰ κυβάλων καὶ τριγῶνων, ἐπὶ ὄνου περιάγοντες τὸ εἶδωλον τῆς θεᾶς, καὶ διὰ μαχαιριδίων ἐντέμνοντες τοὺς βραχίονας, διὰ νὰ προσελκύσωσι τοὺς θαμῶνας· ἡ τελευταία ἐνσάρκωσις τοῦ Βάκχου εἶνε ἐτι εὐτελεστέρα. Ἐκ τῆς μυθολογίας τῶν ταπεινοτέρων ἐποχῶν τῆς ἀρχαιότητος διέρχεται, ὡς διὰ ζοφεροῦ ἀγωγῆς, εἰς τὴν μαγείαν τοῦ μεσαιῶνος, καὶ μετεσχηματισμένος ἀναφαίνεται ὑπὸ τὴν κτηνώδη μορφήν τοῦ Σατάν. Ἡ μεταμόρφωσις αὕτη ὑπεδείχθη ὑπὸ τῆς διαφορουμένης αὐτοῦ φύσεως, τοῦ φοβεροῦ τοῦ πνεύματος, τῆς ἀδιαντρώπου αὐτοῦ ἐμφύτου ὀρμῆς, ὑπὸ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ τεχνασμάτων, καὶ ὑπὸ τοῦ δαιμονικοῦ κόσμου, ὃν ἔσυρε κατόπιν του ὁ Βάκχος κατὰ τὴν ἐποχὴν μάλιστα τῆς ὀλυμπίας αὐτοῦ μεγαλειότητος, ἧτο διάβολος μεταξὺ τῶν θεῶν· τὰ ὄργιά του, ἔνθα ἡ λαγνεῖα συνεζευγνέτο πρὸς τὴν ἐκστασιν, συνεντευκτήριον τῶν δυσηρεστημένων καὶ τῶν ἀθλίων, ἐσφετερίζοντο τὸν τρόμον καὶ τὰ τερατεύματα τοῦ Σαββάτου. Πάντες οἱ δαιμονογράφοι τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος συμφωνοῦσιν ἀναγνωρίζοντες ἐν αὐτῷ τὸν ἡγεμόνα τῶν γοητῶν, τὸν ἀρχηγὸν τῶν τράγων, τὸν μέγαν τελετάρχην τοῦ Ἄδου. Ἡ φαντασία τῶν ἱεροκριτῶν ἀντιστρόφως πρὸς τοὺς ποιητὰς τῆς Ἑλλάδος τὸν παραμορφοῖ καὶ τὸν διαφθείρει. Σχεδὸν ἀνδρογύνης ἄλλοτε καθίσταται δίκιμων συνευρισκόμενος μετὰ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. Τὰ συμβολικὰ κέρατα, ἅτινα ἔφερε καὶ ἀπέθετεν ὡς στέμμα τι ἐπιδεικτικόν, ριζοῦνται ἐν τῷ μετώπῳ του· τὸ ὄραϊον αὐτοῦ πρόσωπον ἀμαυρωθὲν λαμβάνει τοὺς χαρακτῆρας τράγου τῶν θυσιῶν του.

Ἀπαισία τις μεταβολὴ ὄψεως μετκσχηματίζει τὰ θορυβώδη βάκχεά του. Οἱ Σάτυροι τραγόποδες καὶ οὐρὴν ἔχοντες πίθηκος ρίπτουσι χαμαὶ τὰς ἀγροίκους προσώπιδας των καὶ καθίστανται βδελυροὶ διάβολοι. Αἱ Μαινάδες ἀπογυμνωθεῖσαι τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν καλλονήν, ἀποκαλύπτουσιν εἰδεχθῆ στήματα μάγων. Ἐκ τοῦ θύρσου των γυμνωθέντος τῶν φύλων, κατασκευάζουσι τὴν λαβίδα τοῦ σαρώθρου, ἥτις

τούς μεταφέρει διὰ τοῦ ἀέρος εἰς τὴν νυκτερινὴν ὀμίλησιν. Αἱ εὐώδεις δᾶδες, αἱ ἔσσιον κατὰ τοῦ ἀνέμου τοῦ Ταυγέτου μεταβάλλονται εἰς τὰς χειρὰς των εἰς χλοερὰς λαμπάδας. Αἱ αὐταὶ φωναὶ προσκλήσεως ἐπὶ τῶν ὄροπεδίων τοῦ Βλόμπεργ οἶαι ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασσού. Οἱ αὐτοὶ κύκλιοι χοροὶ ἀναίσχυντοι καὶ μανιώδεις· μόνον δὲ ἀντὶ τῶν μεγάλων ἀρχαίων χορῶν, ὠραίων ἔτι ἐν τῇ μανίᾳ των, ὑπάρχει ἀλλόκοτος τις μιμητικὴ ὄρχησις καὶ κυνική, ἣθα οἱ χορευταὶ καὶ αἱ χορεύτριαὶ στρέφουσι μὲ ἐστραμμένους τὰς ῥάχεις χωρὶς νὰ βλέπωσιν ἀλλήλους καὶ μὲ μετέωρον τὴν χεῖρα. Τὰ αὐτὰ συμπόσια, ἀλλ' ὁ οἶνος τῶν Κυκλάδων ἀντικαθίσταται διὰ τῶν ἐρεθιστικῶν ποτῶν τῶν κατασκευαζομένων ἐκ βοτανῶν συλλεγομένων ὑπὸ τὴν σελήνην. Ἀντὶ τῶν ταύρων καὶ τῶν μικρῶν ἐλάφων, τὰ ὁποῖα διεμείζον αἱ Βακχίδες, οἱ μάγοι φλεβοτομοῦσι παῖδας, οὓς ψήνουσιν ἐν μεγάλῃ πυρᾷ ἐν τῇ μαγικῇ αὐτῶν χύτρᾳ.

(PAUL DE SAINT VICTOR)

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΥΠΟ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν.)

Ὁ Beethoven ἔσχεν ἀνάλογον ὄργανισμόν· ἀλλ' ἡ ζωὴ του, ἦττον δοκιμασθεῖσα, ἦττον τεταραγμένη, διήρκεσε περισσότερον. Κατὰ τὰ λοιπά, ἦν νευρικός λίαν ὡς ὁ Mozart, ὑποχονδριακός, μελαγχολικός καὶ λίαν ἐπιρρεπὴς ὡς ἐκεῖνος εἰς τὸν ἔρωτα.

Αἱ πρῶται τῆς μουσικῆς γνώσεις ἐδιδάχθησαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, ὅστις ἦτο ὑψίφωνος καπέλλας (chapelle) παρὰ τῷ Ἐκλέκτορι Μξιμιλιανῷ—Φριδερίκῳ εἰς Bonn ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ῥήνου, ποταμοῦ τῆς ποιήσεως καὶ τῶν παραδόσεων. Ὁ πάππος αὐτοῦ διευθυντὴς καπέλλας καὶ βαθύφωνος συγχρόνως εἶχεν ἄλλοτε ἐκτελέσει μελοδράματα ἐν τῷ ἐθνικῷ θεάτρῳ, τῷ Ἰδρυθέντι ὑπὸ τοῦ Ἐκλέκτορος· ἐπέτυχεν δὲ πληρέστατα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ *Amor artigiano* καὶ τοῦ *Deserteur* τοῦ Monsigny. Ὁ μικρὸς Λουδοβίκος ἠγάπησε περιπαθῶς τὸν πάππον του, ὅστις ἦν σύναμα καὶ ἀνάδοχος του. Ὁ πάππος οὗτος ἦτο μικροῦ ἀναστήματος ἀλλ' ἰσχυροῦ, ὀφθαλμοῦς ἔχων ζωηροτάτους· ἐξετιμάτο δὲ λίαν ὡς καλλιτέχνης. Καὶ ὁ Beethoven αὐτὸς ἦν μέτριος τὸ ἀνάστημα, ὀστεώδης, κοντόχονδρος· ἰσχυρὸς κατ' ἐπίφασιν, ἀλλ' ὑγείας ἀσθενοῦς

καὶ ὄλως ἀνωμάλου. Ἀπὸ ἡλικίας εἴκοσι καὶ ἔξ ἑτῶν αἰσθάνεται τὰς πρῶτας προσβολὰς πλείστον ἀσθενειῶν. Ἀνευρίσκει τις τὴ παλίντροπον τούτων ἐν τῇ πρός τοὺς τῆς παιδικῆς, αὐτοῦ καὶ νεανικῆς ἡλικίας φίλους ἀλληλογραφία του, τὸν Wegeler, Etienne Breuning καὶ Ferdinand Ries.

Τὴν 25 Φεβρουαρίου 1800 εἰκοσιενεαστῆς ἦδη γράφει πρὸς τὸν πρῶτον, καὶ ἀναφέρει αὐτῷ λεπτομερεῖας τινὰς τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἧτις βαίνει βελτιουμένη, ἀν καὶ εἰσέτι ἀβεβαία, καὶ περὶ τῶν συνθέσεων αὐτοῦ, αἵτινες ἤρξαντο ἦδη παρέχουσαι αὐτῷ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. «Δὲν πραγματεύονται πλέον πρὸς με ὡς ἔμποροι· ζητῶ τιμὴν καὶ πληρόνους· βλέπεις ὅτι τοῦτο εἶναι ἀρκούντως εὐχάριστον.» Ἐἶτα δὲ προσθέτει ἐμπιστευόμενος τὸ μυστικὸν τοῦτο εἰς τὸν φίλον του ἱατρόν. «Δυστυχῶς βάσκανος δαίμων, ἡ ἀσθενὴς μου ὑγεία διετάραξε τὴν εὐμερίαν μου, δῆλα δὲ ἡ αἰσθησις τῆς ἀκοῆς ἐξαδυνατεῖ καθ' ἡμέραν ἀπὸ τριῶν ἑτῶν. Τῇ φιλασθενείᾳ μου ταύτη προστίθενται οἱ πόνοι τῶν σπλάγγων μου ἅτινα καὶ πρὶν μὲν, ὡς γνωρίζεις, ἐλυμαίνετο ἡ ἀσθένεια, νῦν δὲ εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν ἔτι μᾶλλον ἀξιοθρήνητον. Τὰ ὠτά μου βομβοῦσι νύκτα καὶ ἡμέραν. Δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι διέρχομαι τὸν βίον λίαν ἀθλίως. Ἀπὸ δύο ἑτῶν ἀποφεύγω πᾶσαν σχεδὸν συναναστροφὴν, διότι μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶπω· εἰμὶ κωφός. Ἐὰν δὲν ἐπηγγελόμην τὸν μουσικόν, ἤθελεν εἶσθαι ὑποφερτόν· ἀλλὰ διὰ μουσικὸν ἢ κατὰστασις αὕτη εἶναι δεινὴ... Ἐπειτα οἱ ἐχθροὶ μου, οἵτινες δὲν εἶναι ὀλίγοι, τί ἤθελον εἶπει ἐὰν ἐγνώριζον τοῦτο; Ὅπως σοι δώσω ἰδέαν τινὰ τῆς ἀπιστεύτου ταύτης κωφότητος, σοὶ λέγω μόνον ὅτι ἐν τῷ θεάτρῳ εἰμὶ ὑποχρεωμένος νὰ κάθημαι πολὺ πλησίον τῆς ὀρχήστρας ὅπως ἀκούω τί λέγει ὁ ἄδων· τοὺς βαθεῖς ἢ μέσους τόνους τῶν ὀργάνων, τῶν φωνῶν, δὲν τοὺς ἀκούω, ὅταν ἀπομακρύνωμαι ὀλίγον, καὶ τὸ παραδοξότερον, ὑπάρχουσι πολλοί, οἵτινες ἐν τῇ συνομιλίᾳ δὲν ἐννοοῦσι τὴν ἀσθενειάν μου· ἐπειδὴ δὲ εἰμὶ ἀφρημένος, ἀποδίδουσι τὸ ἐλάττωμα τῆς κωφότητος εἰς τοῦτο· καὶ ἐν τούτοις μόνον ἀκούω τὸν ὀμιλοῦντα σιγαλῆ τῇ φωνῇ· καὶ ἀκούω μὲν τοὺς ἤχους, ἀλλὰ δὲν διακρίνω τὰς λέξεις. Καὶ ἐξ ἄλλου, ἅμα τις φωνάζει δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τοῦτο. Κύριος οἶδε τί μέλλει γενέσθαι. Σὲ παρακαλῶ ὅπως μὴ ἀναφέρῃς περὶ τῆς καταστάσεώς μου ταύτης εἰς οὐδένα οὐδ' εἰς αὐτὴν τὴν Ἐλεονώραν...»

Ἡ Ἐλεονώρα τοῦ Breuning, κατόπιν κυρία We-

geler ἦτο φίλη τῆς νεότητος τοῦ Beethoven. Μὴ πρὸς ἀνάμνησιν αὐτῆς ὠνόμασεν Ἐλεονώραν, τὸ μελοδράμα ὅπερ μετέπειτα ὠνομάσθη *Fidelio*;

Τὴν 13 Νοεμβρίου 1804 ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Etienne Breuning, ἄλλος φίλος τοῦ Beethoven ὡς καὶ ἄπασα αὐτοῦ ἡ οἰκογένεια, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὁ Beethoven εἶχε διέλθει τὰ εὐτυχεῖ ἔτη τῆς ἐφηβικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, γράφει εἰς τὸν Wegeler. «Ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃς, προσφιλέ μου Wegeler, ποῖαν ἀπερίγραπτον ἢ μᾶλλον ποῖαν φοιῶδη ἐπήρειαν ἐξήσκησεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἀπώλεια τῆς ἀκοῆς! Σκέφθητι πόσον ὑπέφκει ἕνεκεν τοῦ ὀρμητικῆς αὐτοῦ χαρακτῆρος. Ἐπιτεῦθεν προέρχονται τὸ κρυψίνου, ἡ δυσπιστία καὶ πρὸς αὐτὸν· ἔτι τοὺς καλλιτέρας τοῦ φίλους. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ τεύχοντος μηνὸς διέμεινεν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, καὶ κατὰ τὰς πρῶτας μάλιστα ἡμέρας συμπρέλαθον αὐτὸν ἐν τῷ δωματίῳ μου· διότι μάλιστα ἦλθε καὶ προσεβλήθη ὑπὸ σφοδρῶς τινος νόσου, ἧτις ἐξέθηκε τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς κίνδυνον, καὶ ἧτις μετετέραπην ἐν τέλει εἰς διαλέποντα πυρετὸν λίαν ἐπίμονον...»

Ἐὰν ὁ Beethoven ἦτο δύσπιστος· καὶ δξύχολος καὶ παρεφέροτο ἐνίοτε μέχρι ὕβρεων, ἐγνώριζε πρὸς τοῦτοις νὰ ζητῆ συγγνώμην λίαν ἐπιχαρίτως καὶ εὐρύτερον παρ' ὅσον εἶχε πταίσει. Διαγινώσκει τις τοῦτο ἐν τινὶ πρὸς τὴν δεσποινίδα Ἐλεονώραν τοῦ Breuning, ἐπιστολῇ χρονολογούμενῃ 2 Νοεμβρίου 93:

«Σεβαστὴ Ἐλεονώρα!

«Προσφιλεστάτη μοι φίλη!

«Ἀπὸ ἐνὸς σχεδὸν ὀλοκλήρου ἔτους καθ' ὃ ζῶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, νῦν τὸ πρῶτον λαμβάνεις ἐπιστολὴν παρ' ἐμοῦ, ἐν τούτοις, ἔσο βεβήα, ὅτι ἦσο πάντοτε παρούσα ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Συχνὰ συνδιελέχθην νοερῶς μετὰ σοῦ κα μετὰ τῆς προσφιλοῦς μοι οἰκογενείας σου οὐχὶ ἄνευ τύψεως συνεδότος! Ὅτε ἀνεμνήσθη τῆς ὀλεθρίου ἐκείνης φιλονεικίας, ἡ διαγωγὴ μου μοι ἐφάνη ἀποτρόπαιος· ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶχεν ἤδη συμβῆ! Τί δὲν θὰ ἔδιδον, ἐὰν ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω, ὅπως ἐξαλείψω τῆς ζωῆς μου τὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν συμπεριφροάν μου! Μὲ καταισχύνει, ἄλλως τε ἀντίκειται ὄλως εἰς τὸν χαρακτῆρά μου. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολλὰ περιστάσεις μᾶς ἀπεμάκρυνον, καὶ ἡ ἀνεχέμαυθς ἐπανάληψις τῶν ὀμιλιῶν τῶν λαβουσῶν χώραν ὑπὸ τῶν μὲν πρὸς τοὺς δὲ καὶ τὰνάπαλιν, ἐγένετο, ὑποθέτω τοῦτο, ἡ πρῶτη αἰτία ἧτις ἐμπόδισε πᾶσαν συμφιλίωσιν. Ἐκαστος ἡμῶν ἐνόμιζεν ὅτι ὠμίλει μετὰ ἀληθοῦς πεποιθήσεως,

ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἡ ὁθμιμὸς· δὲ ἐκκαεῖς, πρῶτον ἐκαστον νὰ ὀμιλῆ, καὶ κακῶς ἐφῆρημεν ἀμφοτέρω. Ὁ καλὸς καὶ γενναῖος χαρακτῆρ σου, προσφιλέ μου φίλη, ἀρκυτά μοι εἶναι ἐγγύησις ὅτι με συνεχώρησας πρὸ πολλοῦ ἀλλὰ λέγουσιν ὅτι ἡ εὐκρινεστέρα μετάνοια εἶναι κίνησις ὁμοιογενεῖς τὸ σφάλμα αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ πράξω. Καὶ νῦν λησμονήσωμεν πᾶσαν ἐκείνην τὴν ἱστορίαν καὶ μὴ τηρήσωμεν ἐξ αὐτῆς· εἰμὶ τὸ μάθημα τοῦτο δηλοσάκις ὑπάρχει φιλονεικία τις μετὰξὺ φίλων εἶναι πάντοτε προτιμότερον νὰ μὴ μεταχειρίζωνται πρὸς λύσιν τῆς διαφοράς των αὐτῆς ἄλλα μεσολαβούντα πρόσωπα, ἀλλ' ὁ φίλος ἀποτεινῆται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν φίλον.

Δέχθητι μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καὶ ἀφιέρωσιν τινὰ ἡν σοι πέλω· ἐπεθύμουν μόνον ὅπως τὸ ἔργον ἢ ἀξιολογώτερον καὶ μᾶλλον ἀντάξιον σοῦ. Μὲ ἐστενοχώρησαν ἐδῶ νὰ δημοσιεύσω τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον, καὶ δράττουμαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, προσφιλέ καὶ σεβαστῆ Ἐλεονώρα, ὅπως παράσχω δείγμα τῆς ὑπολήψεως μου καὶ ἀγάπης πρὸς σέ, καὶ τῆς διαρκοῦς ἀναμνήσεως τῆς οἰκογενείας σου. Δέχθητι τὸ εὐτελὲς τοῦτο δῶρον σκεπτομένη ὅτι προέρχεται ἐκ φίλου εὐσεβάστως ἀρρωστωμένου. Ἐὰν σοι προξενήσῃ τέρψιν τινὰ, καὶ γὰρ θέλω εὐχαριστηθῆ. Ἐστῶ σοι μικρὰ ἀνάμνησις τοῦ χρόνου ἐκείνου καθ' ὃν διήλθον τόσας καὶ τόσας ἡδεις ὥρας ἐν τῇ οἰκίᾳ σας.¹ Ἴσως χρησιμεύσῃ ὅπως διατηρήσῃ παρ' ὑμῶν τὴν ἀνάμνησίν μου, ἕως οὗ ἐπανέλθω....

Περαιῶν τὴν ἐπιστολήν μου, τολμῶ νὰ σοι αἰτήσω τι ἤθελον λογιζέσθαι εὐτυχὴς ἐὰν εἶχον εἰσέτι ἕνα ἐκ τριῶν κονίκλου² ὑποδύτην (gilet) πεπλεγμένον ὑπὸ τῶν χειρῶν σου, προσφιλέ μου φίλη. Συγχώρησον τὸν φίλον σου διὰ τὴν ἀδύνατον αὐτοῦ αἰτησίν· ἀλλ' αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς μεγάλης ἀξίως ἡν κέκτηται δι' ἐμὲ πᾶν ὅτι ἐκ τῶν σῶν χειρῶν γίνεται, καὶ δύναμαι νὰ σοι ἐμπιστευθῶ μάλιστα ὅτι κατὰ βάθος κάπως κολακεύομαι διὰ τοῦτο, καθόσον θὰ δύναμαι νὰ λέγω ὅτι κατέχω τι προερχόμενον ἐκ τῆς καλλιτέρας καὶ χρηστοτέρας κόρης τῆς πόλεως Bonn. Ἐχω εἰσέτι τὸν πρῶτον ὑποδύτην ὃν ἔσχες τὴν καλωσύνην νὰ μοι δώσῃς ἐν Bonn.

¹) Κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον εἶχε παραδώσει τῇ νέᾳ κόρῃ μαθήματά τινα κλειδοκουβάλου. Τὸ ἔργον ὅπερ ἀφιέρωσεν αὕτῃ εἶναι· «Les variations sur l'air de Figaro de Mozart: Sei vuol ballare... ἀργότερον ἀφιέρωσεν αὕτῃ καὶ ἕτερον τι ἔργον.

²) Τῆς Ἀγκόρας.

ἀλλ' ὁ συρμός κατέστησε αὐτὸν τόσῳ ἐκτός τοῦ συρμού¹ ὥστε δὲν δύναμαι πλέον νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὸν καὶ φυλάττω τοῦτον ἐντός ἱματιοθήκης, ὡς ἀντικείμενον λίαν μοι προσφιλές διότι προέρχεται ἐκ σοῦ. . . .»

Ἐν ἄλλῃ ἐπιστολῇ ἀπευθυνομένη πρὸς τὴν αὐτὴν βλέπομεν ὅτι ἀντὶ νὰ τῷ ἀποστείλῃ δευτέρον ὑπόδύτην ἐκ τριῶν κονίκλου (πῶς εὐρίσκετε τὰ μικρὰ ταῦτα γερμανικὰ ὄρα προσφερόμενα ὡς γλυκύσματα; ἀξίζουσι βεβαίως τὸ ἐξ ἀγγλικῆς φλανέλλας ὑποχιτώνιον (jupon) τῆς M. Epinay εἰς τὸν Jean-Jacques) ἢ Ἐλεονώρα ἀποστέλλει τῷ Beethoven ὠραῖον λαϊμοδέτην δι' ἃν εὐχαριστεῖ αὐτὴν διὰ τῶν ἐξῆς:

«Ὁ ὠραῖος λαϊμοδέτης, ἔργον τῶν χειρῶν σου προὔξενήσέ μοι τὴν ζωηρότεραν αἴσθησιν. Ἀφύπνισεν ἐν ἐμοὶ αἴσθημα λίαν θλιβερόν ὅσῳ καὶ τὸ προξενῆσάν μοι αὐτὸ ὑπῆρξεν αὐτὸ καθ' αὐτὸ εὐχάριστον ἀνεγέννησεν ἐν ἐμοὶ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος χρόνου, καὶ τὴν ἀπὸ μέρους μου ἐντροπὴν βλέποντος τὴν γενναίφρονα ὑμῶν διαγωγὴν πρὸς με! . . .»

Λοιπόν! μὴ ἡ φυσικὴ καὶ ὀργανικὴ νόσος, ἥτις, ἀπὸ μακροῦ, ἴσως μάλιστα πρὶν ἢ ἐμπιστευθῆ αὐτὴν εἰς οὐδένα, ἐτάραττε τὸν μέγαν τοῦτον καλλιτέχνην, δὲν ἦτο ἡ αἰτία τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων τοῦ χαρακτῆρος, τῶν βιαιοτήτων, τῆς παραδόξου αὐτοῦ διαθέσεως, ἀγρίας, ἀκοινωνήτου, τῆς βλαβείας αὐτοῦ μελαγχολίας, ἥτις ἄλλως ἀπετυποῦτο ἐν ταῖς ἔργοις του ὡς παθητικὴ ἀνία; Σκέφθητε τί δοκιμάζει μουσικός, ἐμπαθῶς ἔχων πρὸς τὴν τέχνην του, συνθέτης, ἀνὴρ μεγαλοφυΐας, γινόμενος κωφός! Ἐντεῦθεν τόσα μῦροι ἄλγεα καὶ τόσκι ψυχικαὶ θύελλαι. . . . Καὶ ἡ δυστροπία αὐτοῦ προσέβαλλεν ἐνίοτε καὶ αὐτό του τὸ πνεῦμα. Ἀλλὰ καίπερ θυμώδης, ἦτο ἀγαθός, τίμιος, πρόθυμος, ἐλεήμων. Ἀνέθραψε τὸν ὄρανον υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Γασπάρ. Ἐγραφε κατὰ τὸ 1816 εἰς τὸν Wegeler: «εἶσαι ἄνθρωπος, πατήρ· εἰμί ἐπίσης πατήρ καίπερ μὴ ἔχων σύζυγον.»

Ἀπαντᾷ τις τῆδε κἀκεῖσε ἀνέφελά τινα μέρη ἐν τῷ οὐρανῷ τούτῳ τῷ τόσῳ κσιερωῷ. Ἡμέραν τινὰ γράφει εἰς τὸν προσφιλεῖ αὐτοῦ μύστην. «Ἀρχομαι νὰ ζῶ ζωὴν τινὰ μᾶλλον εὐχάριστον, καὶ συναναστρέφομαι κἀπὼς τοὺς ἀνθρώπους. Δυσκόλως δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς ποῖαν μονήρη καὶ θλιβεράν ζωὴν ἔξω ἀπὸ δύο ἐτῶν! ἡ κωφότης μοι παρίστατο

¹) Ἡ ἐκούσιος; αὕτη ἐπανάληψις ὑπάρχει ἐν τῇ γερμανικῇ φράσει.

συνεχῶς ὡς φάσμα, καὶ ἔφρευον τοὺς ἀνθρώπους· μὲ ἐξέλαβον ὡς μισάνθρωπον καὶ ἐντούτοις οὐδὲν εἰμί τοιοῦτος! . . . Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐγένετο ὑπὸ γλυκείας καὶ θελατικῆς νέας κόρης, ἥτις μὲ ἀγαπᾷ καὶ ἦν ἀγαπῶ. Νῦν πρῶτον αἰσθάνομαι ὅτι ὁ γάμος δύναται νὰ καταστήσῃ εὐτυχεῖς τοὺς ἀνθρώπους· δυστυχῶς αὕτη δὲν ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν κοινωνικὴν τάξιν εἰς τὴν ἀνήκω ἐγώ. . . . Ἡ νεότης μου, αἰσθάνομαι τοῦτο, ἄρχεται νῦν· καὶ ἐὰν δὲν ἤμην πάντοτε ἄθλιός τις φιλάσθενος. . . .» Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1808 (ἦτο 35 ἐτῶν) ἐπήγειν εἰς τὰ μεταλλικὰ ὕδατα εἰς Οὐγγαρίαν ἔχων δι' ἐλπίδος ὅτι δύναται νὰ εὐρῆ ἀνακούφισιν τινα διὰ τὴν ἀσθενείαν του, ἥτις ἐπηύξανεν. Ἐκεῖθεν ἔγραψεν εἰς τὴν Ἰουλιέτταν του τὰς τρεῖς ἐπιστολάς ας ὁ K. Schindler ἐδημοσίευσεν. Τίς ἦτο ἡ Ἰουλιέττα αὕτη; ὁ Beethoven οὐδὲν ἐνεπιστεύθη τοῦτο· ἀλλ' αἱ ἐπιστολαὶ του ἀποκαλύπτουσιν ὅτι ἀνυπέβλητον ἐμπόδιον παρενεβάλλετο μεταξὺ αὐτῆς καὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀφῆρει πᾶσαν ἐλπίδα ἐνώσεως. «Αὕτη εἶχεν ἐμπνεύσει αὐτῷ τὴν Sonate en ut dièze mineur, καὶ αἱ διαχύσεις τοῦ ἔρωτος τούτου πληροῦσι τὴν συμφωνίαν en si bémol, συντεθεῖσαν τὸ 1806. Ἐγραφε συγχρόνως τὴν *Symphonie en ut mineur* καὶ τὴν *Symphonie pastorale* αἵτινες φέρουσι χρονολογίαν δύο κατὰ σειρὰν ἐτῶν.

Ἡ *symphonie en la* ἐγράφη ἀργότερον, εἶναι δὲ θεία ἔρευνα ψυχῆς ἣν τόσαι θλίψεις δὲν κατέστησαν ἢ ἐρωτικότεραν. Αἱ πρὸς τὴν Ἰουλιέτταν ἐπιστολαὶ εἰσιν αἱ φωναὶ τοῦ μᾶλλον κεκρυμμένου πάθους, ἀλλ' αἱ λέξεις ἐκφεύγουσαι δεικνύουσι τοῦτο. «Τὸ στήθος μου πιέζεται ἐξ ὅσων ἐπιθυμῶ νὰ σοι εἶπω· ἀλλ' ὑπάρχουσι στιγμαὶ καθ' ας νομίζω ὅτι ὁ λόγος δὲν ἐκφράζει τίποτε.»—Ἐν μόνῃ τῇ μουσικῇ ἠδυνήθη νὰ διαχύσῃ τὴν ἄπειρον τρυφερότητα ἐξ ἧς ἡ καρδία του ἐπληροῦτο. . . . Ἀτε μὴ δυνάμενος νὰ αἰσθανθῆ οὐδεμίαν εὐτυχίαν τοῦ κόσμου τούτου, μετεχειρίσθη τὴν τέχνην του ὡς τὴν ἱεράν γλῶσσαν ἥτις ἠδύνατο νὰ ἀνυψώσῃ μέχρι τοῦ Θεοῦ τὰ ἀνθρώπινα πάθη. Ἡρύσθη ἐξ αὐτῆς τὰς πτέρυγας, αἵτινες ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς ζωὴν μᾶλλον ἐλευθέραν, εὐτυχιστέραν.—Ὁ ἀγαπῶν ας ἀκούσῃ τὴν μουσικὴν ταύτην, θὰ ἐννοήσῃ πάντας τοὺς παλμούς τῆς καρδίας του· διότι οὐδεὶς τῶν τόνων αὐτῆς ἔστιν ὅστις δὲν εἶναι ἡ ἀληθεσττέρα ἔκφρασις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων· ἀλλὰ μόνος ὁ εἰδὼς νὰ εἰσδύσῃ διὰ τοῦ ἔρωτος εἰς τὰ μυστήρια τὰ ὁποῖα μόλις ὑπονοῶ, θὰ δυνήθη νὰ καταλάβῃ πῶς ἐν τῇ μουσικῇ ταύτῃ τὸ πάθος καθίσταται

ἠρωτισμός, πῶς μεταμορφοῦται εἰς τὸν αἰώνιον ἔρωτα. «Α! Θεέ μου, γράφει πρὸς τὴν ἐρωμένην του, θεώρησον τὴν ὠραίαν φύσιν καὶ καταπράυνε τὴν ψυχὴν σου ἥτις ἐξανίσταται κατὰ τῆς ἐνδείας. . . . Ὁ ἔρωσ ἡμῶν εἶναι θεῖον καὶ αἰώνιον οἰκοδόμημα ὡς τὰ οὐράνια σώματα.»

Πλήν, ἐὰν πρόπη νὰ πιστεύσωμεν ἕτερόν τινα τῶν βιογράφων καὶ φίλων του, οἱ ἔρωτες τοῦ Beethoven δὲν διήρουν ἐπὶ μακρόν. Ἴδου ὁ Ferdinand Ries τί περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει: «ὁ Beethoven ἠγάπα πολὺ τὴν μετὰ τῶν γυναικῶν κοινωνίαν, πρὸ παντὸς τὰς νέας καὶ ὠραίας. Συνήθως, ὁσάκις διηρχόμεθα πλησίον νέας κόρης νοστήμου, ἔστρεφε, παρετήρει αὐτὴν ἐκ νέου διὰ τῶν διόπτρων του, καὶ ὅτε ἠννοεῖ ὅτι τὸν εἶχον παρατηρήσει, ἤρχιζε νὰ γελάῃ ἢ νὰ καγχάζῃ. Πολὺ συχνὰ ἦτο ἐρωτευμένος ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δι' ὀλίγον καιρόν. Ὅτε δὲ ποτε εἰςωνευόμεν αὐτὸν διὰ τὴν κατὰκτησιν ὠραίας κυρίας, ὁμολόγησεν ὅτι πράγματι ἐκεῖνη εἶχεν ὑποδουλώσει αὐτὸν καὶ ἰσχυρότερον καὶ ἐπὶ μακρότερον χρόνον τουτέστι ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας.»

(Ἐπεταί συνέχεια.)

Ο ΕΡΩΣ

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

B'.

Ἐπιδράσεις φυσιολογικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἐπὶ τοῦ ἔρωτος. — Ἡ ἡλικία τῶν ἐφήβων.— Συμπτώματα τοῦ ἀχαλινώτου ἔρωτος.

Παρὰ τῷ ἀγρίῳ ὁ ἔρωσ γεννᾶται ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς παραγωγῆς· περιορίζεται σχεδὸν εἰς ἀνάγκην φυσικὴν. Ὁ πολιτισμός· ὁμοῦ παρήγαγεν ἐκ τοῦ ἔρωτος αἴσθημα προσφιλές, ὅπερ μετέχει συγχρόνως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.

Τὸ αἴσθημα τοῦτο, ὅπερ εἶναι πολὺ ἀνώτερον τῶν ἄλλων, ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται πάντοτε νὰ ἀναπτύξῃ ἐν ἑαυτῷ, οὐδὲ νὰ τὸ ἀπωθήσῃ, ὅταν ἐπιθυμῇ, διὰ μόνης τῆς ἰσχύος τῆς θελήσεώς του. Ὁ ἔρωσ καταλαμβάνει πολλάκις τὴν ψυχὴν, τὴν ταράττει καὶ γίνεται κύριος αὐτῆς· παρὰ πάσας τὰς θερμοτάτας ἀντιστάσεις τῆς.

Τὸ πάθος δύναται νὰ ἐκραγῇ αἰφνιδίως εἰς τὴν πρώτην ὄψιν· ἐν βλέμμα, μία λέξις, ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο. Πῶς νὰ ἐννοήσῃ τις τὸ μυστηριώδες τοῦτο φαινόμενον, τὴν παράδοξον ταύτην μαγείαν; Πῶς νὰ ἐρμηνεύσῃ τις τὴν ἀκατανίκητον ταύτην ἔλξιν πρὸς τὸ ἀγαπώμενον πρόσωπον; Φαίνεται, ὅτι ὑπάρ-

χει συγγέμειά τις ζωικὴ φύσεών τινων, εἶδος τι ῥευστοῦ μαγνητικοῦ, ὅπερ τείνει εἰς τὸ προσεγγίσει αὐτάς. Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὴν συμπάθειαν ἐν τῷ ἔρωτι. Βλέπει τις ἐν γένει τὴν συμπάθειαν δύο ὄντων ἐχόντων διάφορον ἰδιοσυγκρασίαν, φύσιν καὶ χαρακτῆρα, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν ἀντιθέσεων τῶν ἔρχονται εἰς ἄρμονίαν καὶ συμπληροῦσιν ἄλληλα.

» Ὑπάρχουσι δεσμοὶ μυστηριώδεις, συμπάθειαι, ὧν οἱ ψυχὰ συνδυάζονται διὰ σχέσεων ἡπίων » προσκολλῶνται μετ' ἄλλήλων καὶ κεντῶνται » διὰ τινος, ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἐρμηνεύσωσιν 1).

Ἄλλαι ἐπιδράσεις φυσιολογικαὶ καὶ κοινωνικαί, προδιαθέτουσιν εἰς τὸν ἔρωτα ἢ ἀναγκάζουσιν αὐτὸν νὰ ἐκδηλωθῇ.

Ἡ νεότης, τὸ ἔαρ τῆς ζωῆς, εἶναι ὁ ἀληθὴς καιρός, καθ' ὃν τὸ πάθος καίει μεθ' ὅλης τῆς ἐντάσεως. Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ ὁ ἔρωσ εἶναι δραστήριος, ὀρμητικὸς, παράφορος, ἀλλ' ἀσταθὴς καὶ εὐμετάβολος. Ἐὰν ὁμοῦ τὸ αἴσθημα τοῦτο ἀναπτυχθῇ ἐν ἡλικίᾳ μᾶλλον προκεχωρηκυῖα, εἶναι μὲν ἥττον βίαιον, ἀλλὰ σταθερότερον καὶ διαρκέστερον. Καὶ ὁμοῦ ὁ ἔρωσ δὲν ἔχει ἡλικίαν· «εἶναι πάντοτε νεάζων» λέγει ὁ Πασχάλης, «καὶ διὰ τοῦτο οἱ ποιηταὶ παριστῶσιν αὐτὸν ὡς παιδίον».

Οἱ αἱματώδη ἔχοντες κρᾶσιν ἄνθρωποι μετὰ τῆς ἀκαταπάστου ζέσεως πρὸς τὰς ἡδονὰς εἶναι μᾶλλον προδιατεθειμένοι εἰς τὸν ἔρωτα καὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς. Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ νευρικοί, ὧν ἡ ἐξαιρετος εὐαισθησία παρέχει ἐντυπώσεις ζωηρὰς καὶ λεπτὰς. Ἡ λυμφατικὴ κρᾶσις ἥμισυα διατίθεται εἰς τὴν ἀκράτειαν τοῦ πάθους.

Μᾶλλον εὐερέθιστος καὶ τρυφερωτέρα τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ εἶναι πλέον εὐαίσθητος εἰς τὸν ἔρωτα· εἰλικρινεσττέρα εἰς τὸ πάθος, παραδίδεται ὀλόκληρος εἰς αὐτὸ καὶ θυσιάζεται ἄνευ ἐπιφυλάξεως. Ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ ἔρωτι εἶναι μὲν μᾶλλον ἐπιχειρηματίας, μᾶλλον τολμηρός, ἀλλὰ μόνον μέρος τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματός του παραδίδει, ἐπιφυλαττόμενος δι' ἄλλα πάθη.

Ἡ ἀγνωτέρα ψυχὴ κυριεύεται εὐκολώτερον ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ ἐνίοτε φλέγεται ἐν αὐτῷ ὑπὸ πυρὸς καταδιβρώσκοντος, ὅ ἐν τῇ ἀκολασίᾳ ζήσας ἀνὴρ καὶ ἡ συνηθίσασα εἰς τὴν ἐρωτοτροπίαν γυνὴ προσφυλάσσονται ἐκ τῶν ὑπερβολῶν τοῦ πάθους.

Εἰς πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις, εἰς πάντα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαφόρων ἐνα-

¹) P. Κορνήλιος.

σχολήσεων, ὁ ἔρωσ ἐκτελεῖ τὸ ἔργον του· βραχυλεύει πανταχοῦ μετὰ τῶν θεληγῆτων, τῶν ὄρμων, τῶν ἀνησυχιῶν, τῶν ζήλο-υπιῶν καὶ τῆς μανίας. Αἱ ἐργασίαι, αἵτινες ἀπαιτοῦσιν ἐνέργειαν σωματικὴν καὶ διαρκῆ, ἐνσχόλησις τοῦ πνεύματος διαρκῆς καθίστασι τοὺς ἀνθρώπους ψυχοτέρους, γαληνωτέρους· ἀλλ' αἱ ἐργασίαι, αἵτινες ἐξάπτουσι τὴν φαντασίαν καὶ τὰ αἰσθήματα, ὡς ἡ ποίησις, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ φιλολογία, προκαλοῦσιν εὐκολώτερον τὰς ἐρωτικὰς ἐπιθυμίας.

Οἱ μελαγχολικοὶ, οἱ βρεμβάζοντες καὶ αἱ βράθυμι φύσεις, αἵτινες δὲν γνωρίζουσιν ἢ δὲν θέλουσι νὰ περιθάλλωσι τὴν ζωτικὴν αὐτῶν δραστηριότητα, φθείρονται ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ ἔρωτος. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς κα-αναλίσκοντας τὸν χρόνον εἰς τὴν χάνωσιν, εἰς τὴν ἀνίαν καὶ τὸ μικροπροπέδες τῆς ἀργίας.

Καρδία νέα καὶ ἄπειρος κυριεύεται ταχέως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος εἰς τὰς συναναστροφάς, ἐν μέσῳ τῆς ἐκνευρίζουσης ἀτμοσφαιράς τῶν γορῶν, τῶν θεάτρων, τῶν ἑορτῶν· διότι αὐτοῦ, εἰς τὰ ἀπατηλὰ θέληγτρα τῆς πολυτελείας, τῶν καλλωπισμῶν καὶ τῶν ἀρωμάτων, προστίθενται τὰ τεχνάσματα τῆς φιλαρσεκείας καὶ αἱ προκλήσεις τῆς ἐρωτοτροπίας. Πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲν εἶναι τόσον ἰσχυρότερον νὰ ἐξεγείρη τὸν ἔρωτα, ὅσον ἡ οἰκειότης μετὰ προσώπων ἄλλου φύλου καὶ αἱ κατὰ μόνας καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συνεντεύξεις. «Ὁ ἄνεμος ἀνάπτει τὸ πῦρ», λέγει ὁ Σωκράτης, ἀλλ' ἡ συνήθεια ἀνάπτει τὸν ἔρωτα».

Ἡ ὠραιότης, αἱ χάριτες, αἱ ἠθικαὶ ιδιότητες, ἡ κοινωνικὴ θέσις, ὁ πλοῦτος προδιαθέτουσι τὸ πάθος ὅπερ ἐξεγείρει τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν ἢ τὴν ἡμετέραν ὄρεξιν· οὐχὶ σπανίως ἡ φιλοδοξία, ἡ υπερηφάνεια καὶ αὐτὴ ἡ ματαιότης γεννῶσι τὸ πάθος. Ὁ ἀνὴρ πεπεισμένος, ὅτι ἡ γυνὴ δὲν ἔστι ἀντιστῆ εἰς αὐτόν, ἢ, ὅτι κρύφα φλέγεται δι' αὐτόν, νομίζει τιμὴν μεγάλην νὰ ἀφιερῶθῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνης, ἣτις φαίνεται εἰς αὐτόν, ὅτι μαραίνεται ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ἡ δὲ γυνὴ πάλιν κολακευομένη ὑπὸ τῆς ἐλαχίστης ἐνδείξεως ἐρασμίου, βίπτει βέβημα εὐνοϊκὸν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις φαίνεται ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἄς ἰδῶμεν διὰ τίνων φροντίδων, ἡ φύσις πριάγει τὸ ἀνθρώπινον ζεῦγος εἰς τὰς λειτουργίας τῆς γεννήσεως, ὑφ' ὧν εἶναι πεπροικισμένον.

Φαινόμενα θαυμαστά ἐκδηλοῦνται ἐν τῷ ὀργανισμῷ κατὰ τὴν ἠθικὴν ἡλικίαν. Ταῦτα συντρέχουσι

νὰ κοσμήσωσι τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα διὰ φυσικῶν καὶ ἠθικῶν προσόντων, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτοὺς ἱκανοὺς πρὸς παραγωγὴν τοῦ εἶδους.

Ὁ νέος λαμβάνει κατασκευὴν ἰσχυροτέραν, οἱμῶς αὐτοῦ λαμβάνουσι τὴν μορφήν των, ὁ πώγων αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ λεπτοῦ χυσοῦ, καὶ ἡ φωνὴ του καθίσταται ἠχηρά· ἀρρενωπὴ τις ἔκφρασις αὐξάνει τοὺς χερσικτῆρας τοῦ προσώπου καὶ ἀγγέλλει τὸ μέλλον μεγαλεῖον αὐτοῦ. Τὸ αἶμα κυκλοφοροῦν ταχύτερον εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ θερμαίνει τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὴν καρδίαν καὶ φέρει νέαν ἰσχύν. Ἀντιλήψεις, ἄγνωστοι εἰς αὐτὸν ἔως τότε, βίπτουσι τὴν νέαν αὐτῆν ψυχὴν εἰς ἀορίστους ἀνησυχίας, εἰς δειροπολήματα περιπαθῆ καὶ γοητευτικά. Ἐπιθυμίας νὰ βλέπῃ καὶ νὰ μανθάνῃ ὠθοῦσιν αὐτὸν νὰ εἰσδῇ εἰς μυστήρια ἔτι ἀπόκρυφα. Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀγαπᾶν ἐκδηλοῦται ἐν ὄνειροις ἠδονικοῖς καὶ δι' ὄρμης διαχεομένης, ἣτις ὠθεῖ αὐτὸν πρὸς τὴν γυναῖκα. Τότε ἐπέρχονται αἱ δειλαὶ προκλήσεις καὶ αἱ περιπαθεῖς ἐνδείξεις. Ἄλλ' ὁ νέος ἀγαπᾶ κατ' ἀρχὰς χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίνα ἀγαπᾷ· ἀγαπᾷ τὰς γυναῖκας χωρὶς ν' ἀγαπήσῃ μηδεμίαν· ζητεῖ αὐτάς, τὰς ἀκολουθεῖ, τὰς περιβάλλει διὰ τῶν βλεμματίων του, διφραίνεται τὰ ἀρώματα αὐτῶν καὶ ἀνατριχιάζει εἰς τὴν ἐλαχίστην αὐτῶν ἐπαφήν. Πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν ἔρωτα ἐστραμμέναι παρέχουσιν εἰς αὐτὸν ἀναρίθμους καὶ ποικίλας ἀπολαύσεις.

Ἡ νέα διατηροῦσα τὸν λεπτοφυῆ καὶ χαρίεντα ὀργανισμὸν πληροῦται ὁρῶσιν καὶ ὠραιότητος οἱ χαρίεντες χαρακτῆρες αὐτῆς λαμβάνουσιν ἐκπροδιδίτους γραμμάς. Τῆς γεννήσεως τὰ ὄργανα, γενόμενα κέντρον τοῦ ζωικοῦ ρεύματος, ἀναπτύσσουσι νέαν λειτουργίαν, τὴν τῶν ἐμμήνων. Ἡ νέα αἰσθανομένη τὴν συμπαθῆ ἀντίδρασιν ἐντετυπωμένην ἐφ' ὄλου αὐτῆς τοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης μεταμορφώσεως ἐγκαταλείπει τὰ παιδικὰ παίγνια, παραδίδεται εἰς ἐπιθυμίας τρυφεράς, γίνεται σύννους καὶ μελαγχολικὴ, ἐπιζητεῖ τὴν σιωπὴν τῆς ἐρημίας καὶ ἐνίοτε ἄρχεται χύνουσα δάκρυα ἀκούσια, τὰ ἠδονικὰ ἐκεῖνα δάκρυα, τὰ ὁποῖα πάντοτε ἀνακουφίζουσιν αὐτήν. Τότε ἡ νέα δημιουργεῖ ὄν ἰδεῶδες, ὅπερ ἡ φαντασία ἀρέσκειται νὰ περιβάλλῃ μετὰ πάντων τῶν θεληγῆτων καὶ πάντων τῶν πλεονεκτημάτων. Περὶ τὸ ἰδεῶδες τοῦτο συγκεντροῖ πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς αὐτῆς· αὐτὸ βλέπει τὴν ἡμέραν εἰς τὰς σκέψεις αὐτῆς καὶ τὴν νύκτα εἰς τὰ ὄνειρά της· εἰς αὐτὸ ἐλπίζει καὶ αὐτὸ θὰ εἶνα

ἡ ἔρωσ καὶ ἡ εὐδαιμονία αὐτῆς. Γλυκεῖαι ὄνειροπολήσεις, αἵτινες ἐνίοτε ἀντικαθίστανται ὑπὸ ὀδυνηρῶν πραγματικότητων!

Εὐτυχὴς ἡλικία! Πόσον ὁ ἔρωσ εἰσδύει εὐκόλως εἰς τὴν ψυχὴν! Εἰς σπινθῆρ ἀρκεῖ ν' ἀνάψῃ πυρκαϊάν.

Ὅταν ὁ ἔρωσ γείνη κύριος τοῦ ἀνθρώπου, ἀμέσως ἐννοοῦσιν αὐτόν, διότι τὸ πάθος ἄρχεται νὰ κυριεύῃ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐν μὲν τῇ ψυχῇ δασειεῖ πάσας τὰς δυνάμεις, τὰς ζωηροτάτας καὶ τὰς ἰσχυροτάτας, τὰς λεπτοτάτας καὶ τὰς σπουδαϊοτάτας, τὴν φαντασίαν, τὸ πνεῦμα, τὴν καρδίαν, καὶ αὐτὸ τὸ λογικόν. Ἐν δὲ τῷ ὀργανισμῷ, ἀντηχεῖ μέχρη τῶν μυχικῶν τῆς ζωῆς καὶ προσβάλλει τὰς σπουδαϊοτάτας λειτουργίας.

Μεταβολαὶ σπουδαῖαι συμβαίνουσιν εἰς τὸν χαρακτῆρα, τὰς ἐξείας, τὰς πράξεις καὶ εἰς τὴν ὑγίειαν τοῦ ἔρωτος ἀνθρώπου.

Τὴν χαρὴν ἢ τὸ ἀμέρμνον αὐτοῦ διαδέχεται ἀμέσως μελαγχολία γλυκεῖα καὶ μακρὰ δειροπολήματα, τὸ δὲ σχῆμα, ἡ φυσιογνωμία καὶ μάλιστα τὸ βλέμμα αὐτοῦ εἶναι ἐν ἀρμυνίᾳ πρὸς τὰς σπουδαϊοτέρας αὐτοῦ σκέψεις. Ἀπαγγέλλει σπανιώτερον ἢ συχνότερον τοῦ συνήθους τὸ ὄνομα προσώπου ἄλλου φύλου· ὅταν ἀναφέωσι τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀμέσως τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λαμβάνει ζωηρὸν χρῶμα, αἱ χεῖρες αὐτοῦ, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνηται, χαράττουσι συχνὰ καὶ σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πνεύματός του τὰ προσφιλῆ ἀρχικὰ γράμματα ἐπὶ τοῦ χάρτου ἢ ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Τυφλώτων ἐπὶ τῶν καταφανεστάτων ἐλαττωμάτων τοῦ ἐρωμένου προσώπου, ὁ ἐραστῆς διαβλέπει παντοῦ καὶ πάντοτε προτερήματα, καὶ ὁσάκις δύναται ἐξέρχεται ἐνθουσιῶν καὶ τὰ ἐλάχιστα. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ ἐκφράσεις, αἱ χειρονομίαι καὶ αἱ ὀρέξεις αὐτοῦ μετριάζονται καὶ ἀντικαθίστανται ὑπ' ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει τὸ ἀγαπώμενον πρόσωπον!

Ὁ ἐραστῆς εἶναι μᾶλλον ἔμφροντις περὶ τοῦ ἱματισμοῦ του, φέρει χρώματά τινα κατὰ προτίμησιν, κάμνει μεταβολὰς ἐν τῇ κατοικίᾳ του καὶ ἀμελεῖ τῶν οἰκιακῶν ζῶν, τὰ ὁποῖα πρότερον ἀπησχόλουν τὴν στοργὴν του. Παραμελεῖ καὶ τινων ἐκ τῶν φίλων καὶ ἐπιζητεῖ νέους. Συγχρόνως δὲ ἀμελεῖ τὸ ἔργον καὶ ἐκπληροῖ κακῶς τὰ καθήκοντά του· αἱ ὦραι τῶν ἐργασιῶν του, αἱ ὦραι καὶ οἱ τόποι τῶν περιπάτων του μεταβάλλονται.

Ἐν ᾧ ἐν μιᾷ συναναστροφῇ εἶναι περίφροντις,

μελαγχολικός, σύννους, καὶ βυθισμένος εἰς ἑαυτόν, ἐν ἄλλῃ εἶναι προσφιλής, σπουδαῖος καὶ ἑμιλητικός. Εἰς τὴν θέαν τοῦ περιφλημένου προσώπου ἐρυθριᾷ, ταρασσεται καὶ τραυλίζει· ἡ καρδία αὐτοῦ πάλαι καὶ ἡ χεὶρ τρέμει. Ὅταν νομίση, ὅτι εἶναι μόνος, ἐκφεύγουσιν αὐτὸν μακροὶ στεναγμοὶ καὶ χύνει ἐνίοτε δάκρυα ἀκούσια. Μία καὶ ἡ αὐτὴ εἰκὼν τὴν νύκτα φωτίζει πάντοτε τοὺς ὄνειρους του.

Ὅταν ὁ ἔρωσ καταστῇ ἀγαλίνωτος, ἡ ὄρεξις ἀποβάλλεται, τὸ σῶμα ἐξασθενεῖ, τὸ πρόσωπον ὠχρίᾳ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλινοῦνται. Αἱ δυνάμεις ἐλαττοῦνται ταχέως, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐξεγερθῶσιν ἐκ τῆς πυρετώδους καὶ νευρικῆς ἐκείνης ἐνεργείας, ἣτις φθείρει τόσον ταχέως τὴν ζωτικὴν δύναμιν. Ὁ σφυγμὸς εἶναι ἀσθενής, μικρὸς καὶ ἀώματος κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου, ἀλλ' εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀνάμνησιν αὐτοῦ, γίνεται ἰσχυρὸς καὶ τεταραγμένος· ἄλλοτε μὲν βίαιοι παλμοὶ τῆς καρδίας προδιαθέτουσιν εἰς τὰς αἰμορραγίας, ἄλλοτε δὲ ἀγωνιώδης στενοχωρία πιέζει τὸ στῆθος· ῥίγος καὶ ἔξαψις διαδέχονται ἄλληλα, ὁ δὲ ὕπνος εἶναι βραχὺς καὶ ἀνήσυχος.

Καὶ τὸ ἠθικὸν δὲ πάσχει οὐχ ἥττον τοῦ σώματος. Καὶ ὁ νοσηρότερος τῶν ἀνθρώπων καθίσταται ἠλίθιος. Ἐν μὲν τῷ ἐγκεφάλῳ μίαν μὴν ἔχει σκέψιν, τὸν ἔρωτα, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ ἐν αἰσθημα, τὸν ἔρωτα. Σχετίζων τὰ πάντα πρὸς τὸ πάθος του, οὔτε ἀκούει, οὔτε βλέπει, οὔτε ἐννοεῖ ἄλλο ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ὅλως παραδεδωμένος. Τοῦτο εἶναι τῆ ἀληθείας μονομανία, ἔχουσα τὴν ἀμετάβλητον ἰδέαν της, τὴν ἐξαψίν της, τὰ παραληρήματα, τὰς ψευδεῖς ἀντιλήψεις της καὶ τὰς ἐσφαλμένας κρίσεις της. Ἐντεῦθεν ὁποῖος δύσκολος, ἐπίμονος καὶ δύσχορος χαρακτῆρ! Ὅποια παραμέλησις τῶν σοβαρωτάτων ὑποθέσεων! Ὅποια περιφρόνησις τῆς τιμῆς, τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τοῦ πλοῦτος! Ὅποια ἀδικηφορία ὑπὲρ τῶν φίλων, οἵτινες συμβουλεύουσιν αὐτόν! Ὅποια ἔλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς, οἵτινες θέλουσι νὰ ποδηγετῶσι τὸν ἐρώμενον! Ὅποια δουλικὴ καὶ τυφλὴ ὑπακοή πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦ πάθους του, ὑπακοή, ἣτις ὑποτάσσεται καὶ ἐκτίθεται εἰς πάντα, ἵνα ἀρέσκῃ πάντοτε εἰς αὐτό!

ΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΗ ΠΡΟΤΟΜΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν.)

Η'.

Μετὰ δύο μόλις ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Πίας ἐτόλμησα νὰ μεταβῶ εἰς Fiesole διότι ἐνόμιζον ὅτι ὁλος ὁ κόσμος ἤθελεν ἐννοήσει τὸ αἷτιον καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου μου. Ἀπειχόν πεντήκοντα περίπου βήματα τοῦ οἰκίσκου, ὅταν ἤκουσα φωνὰς χαρᾶς τοῦ Νίνου. Ἦγειρα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν φωνὴν καὶ εἶδον τὰς δύο νεάνιδας κεκλιμένας ἐπὶ τοῦ παραθύρου τοῦ ἀγροτικοῦ οἴκου, μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν καὶ τὸν Νίνον πηδῶντα πρὸ τῆς θύρας τοῦ κήπου καὶ τρέχοντα πρὸς με, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὴν Πίαν καὶ τὴν Περίναν διωκούσας αὐτόν· ὅλοι ἔφθασαν πρὸς με συγχρόνως. Ἀγνοῶν ἂν ἡ Πία εἶχε καταστήσει γνωστὰς τὰς σχέσεις μας εἰς τὴν φίλην τῆς καὶ μὴ θέλων νὰ προδοθῶ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, προσεποιήθην ἔκπληξιν. Πλὴν ἐκ τῶν λόγων τῆς ἠννόησα, ὅτι μὲ ἀνέμενον, ὕπερ ἠυχάριστος πάντας.

Ἐμείνα ἐπὶ τινὰς ὥρας μετὰ τῶν δύο κορασίδων, αἵτινες μὲ ἠνάγκασαν νὰ συμμεθέξω τοῦ ἀποδείπνου, τὸ ὁποῖον συνῴδουσε ζωηροτάτη καὶ ἐγκάρδιος εὐθυμία. Ἡ Περίνα μὲ καθυπεχρέωσε διὰ τῶν περιποιήσεων, ἃς μοι ἐπεδαψίλευε καὶ παρετήρητα, ὅτι ἂν καὶ δὲν ἦτο ὡραία, κατὰ τὴν ἀποδιδόμενην συνήθως ἐννοίαν εἰς τὴν λέξιν ταύτην, ἦτο ὅμως μεστὴ χαρίτων καὶ ἐκέκτητο σπάνια προτερήματα.

Ἀνεχώρησα κατηυχάριστος καὶ ὑποσχόμενος νὰ ἐπιστρέψω τὴν ἐπαύριον.

Ἡ δευτέρα αὕτη ἐπίσκεψις, ἂν καὶ εὐχάριστος, δὲν μοι ἤρρεσεν ἐν τούτοις ὅσα ἠλπίζον. Ἠλπίζον εἰς συνέντευξιν ἀποκλειστικὴν μετὰ τῆς Πίας καὶ ἐν τούτοις μόλις ἐπὶ τινὰ λεπτὰ κατωρθώθη νὰ ἀνταλλάξωμεν ὀλίγας λέξεις. Ἡ Πία, νομίζω, ὅτι ἠννόησε τὴν θλίψιν μου, ἄλλως ἐφαίνετο καὶ αὐτὴ ἐπιθυμοῦσα τὸ αὐτό. Ὅταν τὴν ἀπεχειρέθησα μοὶ ὑπεσχέθη, ὅτι κατὰ τὴν προσεχῆ ἐπίσκεψίν μου θὰ προχωρήσῃ εἰς προὑπάντησίν μου μετὰ τοῦ Νίνου, καὶ οὕτω θὰ δυνηθῶμεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἀνευ μάρτυρος. Ἡ διαβεβαίωσις τῆς αὕτη μὲ κατηχαρίστησε καὶ ἀνεχώρησα πλήρης ἐλπίδων, καθ' ὁδὸν δὲ ἀπὸ Fiesole μέχρι Prato δὲν ἐσκεπτόμην ἢ περὶ τῆς Πίας καὶ διὰ τῆς φαντασίας μου διήρχοντο ὅλοι

αἱ εἰκόνας, ἃς ὁ ἔρωσ δύναται νὰ γεννήσῃ ἐν τῷ πνεύματι νεανίου εἰκοσαετοῦς.

Θ'.

Ἦμην ἀνυπόμονος νὰ ἴδω πάλιν τὴν καταστάσαν εἰδῶλον τῆς ζωῆς μου καὶ αἱ δύο μεσολαθήσασι ἡμέραι μοὶ ἐφάνησαν αἰῶνες.

Πιστὴ τῇ ὑποσχέσει τῆς, ἡ Πία, εἰς τὴν ὑποσχέθην νὰ ἐπανέλθω λίαν πρῶτ', μὲ ἀνέμενον ἀπὸ τῆς ἑκτῆς πρωϊνῆς εἰς τὴν ὁδὸν κρατοῦσα ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς τὸν μικρὸν Νίνον, ὅστις ἐγερθεὶς πρῶτ', ἀνέκτα οὕτω τὸν ἀπολεσθέντα ὕπνον. Ἦτο ἐβδόμη περίπου ὅταν ἐφθασα εὐτυχέστατος καὶ ἐν ᾧ τὴν ἠυχάριστον, ὁ μικρὸς ἤνοξε τοῦ; ὀφθαλμοὺς καὶ μοι ἔτεινε τοὺς βραχίονας μὴ δυνάμενος ἐν τούτοις νὰ κατανικήσῃ ἐντελῶς τὸν ὕπνον. Μόλις τὸν ἠσπάσθην καὶ κατέλαβε πάλιν αὐτὸν ὁ ὕπνος ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Πίας. Ἐκάθισα παρ' αὐτήν.

Ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν ἐμείναμεν θεωροῦντες ἀλλήλους σιωπηλοί, ἐν ᾧ περὶ τῆς ἡμῶν ὅλη ἡ φύσις ὠμίλει τὰ ἐντομα ἐθορύβουν ἐντὸς τῶν χόρτων τὰ πτηνὰ ἦδον, τὰ φύλλα τῶν δένδρων κινούμενα ἐλαφρῶς ὑπὸ τῆς πρωϊνῆς αὔρας, ἐφαίνοντο διηγούμενα μυστικῶς τὰς νυκτερινὰς ἱστορίας, καὶ ὀλόκληρος ἡ γῆ θεωρουμένη ἐρωτύλως ὑπὸ τῶν πρώτων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἐτόνιζε τὸ ἄπειρον Ὄσαννά τῆς. Αἴφνης κορυδαλὸς ζωηρὸς ἐκάθισεν ἐπὶ κλάδου ὑπερκειμένου ἡμῖν καὶ ἤξατο ἄδων. Ἦδε πάντοτε ἀψηφούσα τὰ ἐπ' αὐτῆς βλέμματά μας· ἡ προσοχή μας μάλιστα ἐφαίνετο ἐρεθίζουσα τὴν ζέσιν τῆς καὶ οἱ ἀρμονικοὶ τόνοι τῆς ἀνταπερίνοντο εἰς τὸν ἐρωτικὸν ὕμνον τὸν πληροῦντα τὰς καρδίας μας.

— Ἴδὲ, λέγω τῇ Πία, σὲ ὕμνει· λέγει, ὅτι εἶσαι νέα καὶ ὡραία.

— Προτιμῶ νὰ μὲ βεβαιώσῃ ὅτι μὲ ἀγαπῶσιν.

— Αὐτὸ λέγει· διότι σὲ ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας. Καὶ σὺ Πία μὲ ἀγαπᾶς;

— Τὸ γνωρίζεις.

— Ὄ! ἐπανάλαβε τὴν γλυκεῖαν ταύτην λέξιν τὴν περικλείουσαν ὅλην τὴν κοσμικὴν εὐτυχίαν

— Φοβοῦμαι πολὺ μὴ ἡ Ἀμερικανίς, ἢ μοὶ ἀνήγγειλεν ὁ ὄφις τῆς ὁδοῦ, μοὶ ἀφαιρέσῃ μέρος τῆς εὐτυχίας. Φαντάσθητι, Κάρολε, ἀσπασμόν, μίαν μόναν θωπεῖαν εἰς ἄλλην γυναῖκα καὶ πᾶσαι αἱ μεταξὺ μας σχέσεις διακόπτονται. Ὁ ἔρωσ μου ἀποθνήσκει, ὅπως ἀποθνήσκουσι πολλοὶ ἐκ μιᾶς μόνης σταγόνης δηλητηρίου· καὶ δὲν θέλω νὰ ἐπιζήσω αὐτοῦ.

— Αἴ! Ἀδιαφορῶ ἂν μ' ἀγαπᾶ, ἀφ' οὗ ἐγὼ δὲν τὴν ἀγαπῶ.

— Ἀ! τὸ ὁμολογεῖς, ἐζήτησε νὰ σὲ κλέψῃ. Ναί, σὲ ἀγαπᾶ, ὁ ἀδελφός τῆς μοὶ τὸ εἶπε, μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι θέλει νὰ σὲ συζευχθῇ.

— Ὄ! τὸν ἄπιστον! σοὶ τὸ εἶπεν ὅπως ἐπιτύχη πλειότερον τὸν ἔρωτά του.

— Ὄ! τὸν ἄπιστον! σοὶ ὠμίλει οὕτως διὰ νὰ καταστήσει τὸν ἔρωτά του εὐπροσιτώτερον. Καὶ τὸν ἤκουσες, τὸν ἐπίστευσες, καὶ ἴσως ἐν στιγμῇ ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας, τὸν ἔκαμες νὰ ἐλπίσῃ... Ἀ! Πία, Πία, μὴ μοὶ κρύπτεις τίποτε... Διατί ἐδέχθητε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ οἴκῳ σας;

— Ἀναλογίσθητι ὅτι διὰ σὲ οὗτος ἦλθε παρ' ἐμοί. Δύνασαι νὰ φαντασθῆς ἐὰν ἦναι εὐκόλον νὰ τὸν ἀποβάλω.

— Γυνή, εἰς τὴν ἀπαρέσκει ὁ ἔρωσ τινός, εὐρίσκει πάντοτε τρόπον νὰ τὸν ἀποφύγῃ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸν ἀπελπίζει.

— Ἐάν ποτε εἶχεν ἐλπίδα τινὰ σὲ βεβαιῶ ὅτι καὶ αὐτὴ τοῦ φεύγει. Ὅσα διὰ νὰ τὸν ἀποφύγω ἐδοκίμασα πολλάκις.

— Καὶ ἐπέτυχες.

— Ἀ! Ἀ! ἐδίωξες τὸ πτηνὸν καὶ ἐξῴπνησες τὸν Νίνον μοὶ λέγει διὰ φωνῆς πρᾶτας.

— Πία, σὲ παρακαλῶ... ἐξηκολούθησα ἐπιμόνως.

— Φίλε μου λέγει ἡ Πία, εὐρύτεραι ἐξηγήσεις δὲν συμφέρουσιν οὔτε ἐμοί, οὔτε σοί. Μάθε ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅτι καὶ ὅλον τὸν χρυσὸν τῆς Περούβιας καὶ Καλιφορνίας ἐὰν εἶχεν ὁ Ἐδουάρδος δὲν θὰ μὲ ἔπειθε. Πλὴν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν κοιλάδα, τὰ βλέμματα τῶν διαβατῶν ἀναγκαιῶς γίνονται διακριτικώτερα ἐκεῖ.

Εἰσῆλθομεν εἰς τὴν κοιλάδα καὶ διήλθομεν κατὰ μῆκος τὸν ἐκ βάτων φραγμὸν διώκοντες ἐν τῇ διαθείσει μας τοὺς πυρούλας ἀπὸ τῶν κλάδων. Τῇ προσέφερα τὸν βραχιονά μου, ἐδέχθη τρέμουσα. Ὄ! τί εὐτυχῆς στιγμὴ ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν αἰσθάνεταί τις στηριζομένην εἰς τὸν βραχιονά του τὴν γυναῖκα ἢν ἀγαπᾶ! Εἶχμεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ φραγμοῦ χωρὶς νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν διακοπεῖσαν συνδιάλεξίν μας. Ὑπάρχουσι περιστάσεις καθ' ἃς τὸ στόμα δὲν εἶναι ἠναγκασμένον νὰ ζητῇ λέξεις ὅπως ἀποδώσῃ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς.

Ἐν τούτοις ὁ Νίνος ἔτρεχε ἐπὶ τοῦ καθύργρου ἐκ τῆς δρόστου χόρτου, διώκων ψυχὰς καὶ ἀπελπίζομενος διότι δὲν ἠδύνατο νὰ τὰς συλλάβῃ. Τέλος συλλαμβάνει μίαν καὶ σπεύδει θριαμβευτικῶς νὰ τὴν δώσῃ εἰς τὴν Πίαν, ἣτις πλησιάζουσα αὐτὴν εἰς τὸ πρόσωπόν μου μοὶ λέγει χαρῆντος καὶ ἀφελῶς:

— Οὕτως ἐπεθύμουν νὰ κρατῶ καὶ σὲ ψυχῇ ἄστα-

τος· δὲν θὰ ἐφοβούμην νὰ σὲ ἴδω τρέχοντα ἀπὸ Ἀμερικανίδων εἰς Γαλλίδας.

— Ὅμολόγησον ὅτι ἡ πίστις καὶ ἡ σωφροσύνη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν δὲν ἔχει ἀξίαν, ἂν τοιαῦται ἀλύτσεις τοὺς συνδέωσιν. Ἡ ἀρετὴ, ὅπως ἔχει ἀξίαν, τινὰ, ἔχει ἀνάγκην μεγαλειτέρας ἐλευθερίας.

— Τὸ ἀναγνωρίζω· πλὴν εὐχαριστοῦμαι νὰ ἦσαι ἐνάρετος ὅπως δῆποτε, ἀλλὰ πρὸ πάντων νὰ λείπουν οἱ κίνδυνοι τῆς ἐλευθερίας.

— Ἀφρον! κρατῶν σε οὕτω εἰς τὸν βραχιονά μου μὴ δὲν συνδέομαι μετὰ σοῦ διὰ παντός;

— Ἀ! εἶθε νὰ βαδίσω ὅλην τὴν ζωὴν στηριζομένη ἐπὶ σοῦ!

— Λοιπὸν μὲ ἀγαπᾶς Πία;

— Μοὶ φαίνεται παράδοξον νὰ ἐρωτᾶς ἀκόμη μετὰ τὰς θυσίας ἃς κατέβαλον ὑπὲρ σοῦ.

— Ἀδιάφορον, ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούσω ἀπὸ τοῦ στόματός σου τὴν λέξιν: σὲ ἀγαπῶ.

— Αἴ! νὰὶ Κάρολε σὲ ἀγαπῶ· ἡ ψυχὴ μου σοὶ ἀνήκει, ἀπὸ πολλοῦ σὲ μόνον βλέπω, σὲ μόνον ἀκούω καὶ ἡ ψυχὴ μου σὲ μόνον ἐπιθυμεῖ!

— Ἀσπασμὸς λοιπὸν ἔστω ὁ ἀρραβὼν καὶ ἡ σφραγὶς τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας μας.

Οὕτω παραδεδομένη τῷ ἔρωτι ἡ ἀγαθὴ κόρη ἐδέχθη καὶ ἀπέδωκε τὸν ἀσπασμόν. Τρέμουσα δὲ ἐκάλεσε διὰ νεύματος τὸν Νίνον, ὅστις παίζων ἐν τῇ κοιλάδι δὲν εἶχεν ἴδει τὰ συμβάντα· τὸν ἐκάλεσεν ἐν τούτοις, ὡς ἐγγύησιν κατὰ μεγαλειτέρου κινδύνου.

Διήλθομεν δις ἔτι κατὰ μῆκος τὸν φραγμὸν χωρὶς νὰ ἀνταλλάξωμεν λέξιν. Ἐγὼ ἔτρεμον, ἐπύρεσσον, αἱ αἰσθήσεις μου ἦσαν τεταραγμέναι. Ἡ Πία ἐβάδιζε ἔχουσα κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν. Αἴφνης μοὶ λέγει:

— Τὰ πτηνὰ σιγῶσι, δὲν ἄδουσι πλέον.

— Ὅπως σὲ ἀκούσωσι καὶ σὲ ἴδωσι καλλίτερα.

— Εἶπέ μᾶλλον ὅτι ἐκορέσθησαν βλέποντά με καὶ ἀκούοντα ἔφυγαν... καθὼς καὶ ὁ φύλαξ ἄγγελός μου.

— Λαμβάνω ἐγὼ τὴν θέσιν του καὶ φροντίζω περὶ σοῦ ὅπως φίλος, ἀδελφός, μὲ ἔρωτα συζύγου.

(Ἐπειτα συνέχεια.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Συμφιλιδικά ἐξανθήματα, διατριβὴ ἐπὶ ὑψηλείᾳ ὑπὸ Βασιλείου Πρωτοπούλου. Τύποις Ἐνώσεως. — 87ῃ σελ. 72.
— Στοιχειώδης γεωγραφία πολιτικὴ, μαθηματικὴ καὶ φυσικὴ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις ἀπουδαζούσης νεολαίας, κατ' ἐγκρισιν τῆς κυβερνήσεως.

ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρβακείου. Ἐκδοσις δεκάτη πέμπτη μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτωμένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν. 8^{ov} Μέρος Α'. σελ. 154. Μέρος Β'. σελ. 39.

— Στοιχειώδη γεωγραφία τῶν παίδων, ἐρανισθεῖσα ἐκ διαφορῶν γεωγραφικῶν ἐγχειριδίων, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, κατ' ἐγκρίσιν τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρβακείου Λυκείου. Ἐκδοσις δεκάτη πέμπτη, μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτωμένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν, ἐν ἧ ὑπάρχουσι καὶ ἑσαστες κεχαραγμένοι νεωστὶ πίνακες ἡμισφαιρίων, Εὐρώπης, Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. 8^{ov} σελ. 54.

— Οὐσίαι, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἰδίως δὲ τῶν παρθεναγωγείων, μετ' εἰκόνων ὑπὸ Π. Π. Οικονόμου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις προτύπου σχολείου καὶ καθηγητοῦ τοῦ διδασκαλείου. Τεῦχος α'. 18^{ov} σελ. ζ' καὶ 112.

— Ὁ Ῥοδισίων ἐν τῇ νήσῳ του, μετὰ πολλῶν καὶ ποικίλων εἰκόνων, ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Χ. Χριστοπούλου, κατ' ἐγκρίσιν τῆς κυβερνήσεως, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων. ἔκδοσις 1Α'. ἀναθεωρηθεῖσα. 18^{ov} σελ. 88.

— Βιβλιοθήκη τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου (ἀριθ. 47). — Ἑρὰ ἱστορία κατὰ τὸ σύγγραμμα τοῦ Γερμανοῦ διδασκάλου Φραγκίσκου Βιδεμάννου, πρὸς χρῆσιν τῆς παιδευομένης ἑλληνικῆς νεολαίας καὶ πρὸς ἰδίαν μελέτην παντὸς χριστιανοῦ ὑπὸ Σπυριδωνος Μωραΐτου, διευθυντοῦ τοῦ Παιδαγωγείου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου, ἐγκρίσει τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλ. καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδευτικῆς ὑπουργείου, μετὰ 74 εἰκόνων. 18^{ov} σελ. 288.

— Ἰακώβου Χ. Δραγάτη, καθηγητοῦ ἐν Πειραιεῖ: Ῥωμαϊκὴ ἱστορία καὶ τὰ μεσαιῶνα τὰ κυριώτατα πρὸς διδασκαλίαν ἐν γυμνασίοις (μετὰ δύο γεωγραφικῶν πινάκων). Ἐκδίδεται ὑπὸ Εὐαγγέλου Κ. Κοφινιώτου. 18^{ov} σελ. 210.

— Χριστοφόρου Σμιθ: Ἡ Μαρία ἢ τὸ ἀνοφορόν κἀνίστρον ὑπὸ Α. Βαμπᾶ. — 18^{ov} σελ. 166.

— Ἑλληνικὴ γραμματικὴ τῆς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ Ἰωάννου Δραγίτη κατ' ἐγκρίσιν τῆς κυβερνήσεως, ἔκδοσις τρίτη ἐπὶ τὸ διδασκικώτερον καὶ τελειότερον μεταρρυθμισθεῖσα. 8^{ov} σελ. 68.

— Τοῦ διαστήμου ἀστρονόμου Καζαμιά Ἑλληνικὸν Ἡμερολόγιον μετὰ 20 εἰκονογραφίῶν ὑπὸ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, διὰ τὸ ἔτος 1882. 8^{ov} σελ. 32.

— Ὁρθόδοξος κατήχησις εἰς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς σχολείοις σπουδαζούσης νεότητος, συνταχθεῖσα μὲν ὑπὸ Δαμασκηνοῦ Χριστοπούλου, ἀρχιμανδρίτου καὶ γραμματέως τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἐκδοθεῖσα δὲ ὑπὸ Εὐαγγέλου Κοφινιώτου. (Ἐγκρίσει τῆς ἱερᾶς συνόδου) 8^{ov} σελ. 96.

— Διδακτικὸν ἐπιστολάριον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς τέχνης τοῦ γράφειν ἐπιστολάς κατὰ πάσας τοῦ βίου τὰς περιστάσεις συνταχθὲν ὑπὸ Θεμιστοκλέους Ξ Ζύγουρα πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν καὶ ἑλληνικῶν σχολῶν ἀρρέων καὶ κορασιῶν, καὶ ἐκδοθὲν ὑπὸ Σπ. Κουσουλίνου βιβλιοπώλου. 18^{ov} σελ. 288.

— Γ. Ἰουλίου Καίσαρος ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου, μεθερμηνευθέντα ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Κ. Δ. Οικονόμου τριτοβάθμιου ἑλληνοδιδασκάλου. Τεῦχος Α'. Τὰ τέσσαρα βιβλία. 18^{ov} σελ. 68.

— Ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου Λόγοι ἀναίρεσεως εἰς τὴν δίκην Θεοφίλου Φεράλδη κατα Ἀδριανοῦ Τουφερῆ κτλ. 8^{ov} σελ. 37.

— Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς

χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἐκ πολλῶν ἐρανισθεῖσα ὑπὸ Λουκά Χριστοδοῦλου, καὶ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας. ἔκδοσις δευτέρα μετὰ πλείστων βελτιώσεων καὶ μεταρρυθμίσεων κατὰ τοὺς νεωτέρους γραμματικούς. 8^{ov} σελ. 248.

— Ἀνάγνωσις βαθμιαία τῆς γαλλικῆς γλώσσης πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ὑπὸ Κ. Βαρβάτη καθηγητοῦ. ἔκδοσις δευτέρα ἐπεξεργασθεῖσα καὶ πλουτισθεῖσα. 18^{ov} σελ. 160.

— Βελτιώσεις τοῦ κανονισμοῦ τοῦ πεζικοῦ ἐν τῇ ἀστριακῷ στρατῷ μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ 18^{ov} σελ. 40.

— X. Mammier: Οἱ βοηθοὶ τῶν ἐφημερίδων, ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀνδρέου Ι. Ἀρβανίτου, φοιτητοῦ τῆς ἱατρικῆς. ἔκδοσις δευτέρα. 16^{ov} σελ. 101.

— Μελέται περὶ διαφορῶν τῶν φυλακῶν συστημάτων ὑπὸ Δαμιανῶ Βορρέ, ὑψηλοῦ τοῦ ποινικοῦ δικαίου. 12^{ov} σελ. 111. — Πωλεῖται ὑπὲρ τῆς ἐταιρίας τῶν φυλακῶν.

— Περὶ τῆς ἐνταῦθα μετακομιδῆς τῶν λειψάνων Ζακυνθίου ποιητοῦ. Ἐν Ζακύνθῳ, Ἰούνιος 1881. 12^{ov} σελ. 24.

— Ἡ μήτηρ μου, αὐτογραφία τῆς κυρίας Ἐλισάβετ Μουττᾶν Μαρτινέγκου, ἐκδοδόμενον ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἐλισαβετίου Μαρτινέγκου μετὰ διαφορῶν αὐτοῦ ποιήσεων. 8^{ov} σελ. 270.

— Ἄνθη καὶ δάκρυα, λυρικά ποιήματα ὑπὸ Γεωργίου Π. Βοντζαλίδου. Ἐν Σμύρῃ. 12^{ov} σελ. 118.

— Th. Bentzou: Γαλάτεια. 32^{ov} σελ. 183.

— Πλημμελειοδικεῖον Ἀθηῶν: Ἡ κατὰ τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη ἐπὶ ἀίρεσει δίκη Μέγα 8^{ov} δίστηλον σελ. ι'. καὶ 169.

— Φρόνη, δρᾶμα εἰς τέσσαρας πράξεις μετὰ ποολόγου ὑπὸ Ριχάρδου Καστελβελίου. ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. 12^{ov} σ. 86.

— Σάντομος θεωρία τῆς γραμμικῆς ἰχνογραφίας, μετὰ σχημάτων ὑπὸ Ε. Κονιδάρη. Ἐν Ὁδησσῷ. 16^{ov} σελ. 37.

— Λόγος εἰσιτηρίας εἰς τὸ μάθημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ ἐθνικῇ Πανεπιστημίῳ τῇ 21 Ἀπριλίῳ 1881 ὑπὸ Γεωργίου Ι. Δέζου, ὑψηλοῦ. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Θ'. τεύχους τοῦ Δ'. τόμου τοῦ «Σωτήρος») 8^{ov} σελ. 28.

— Συλλογὴ διφώνων, τριώνων, καὶ τετραφώνων ἀσμάτων εἰς χρῆσιν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων ὑπὸ Ἀναστασίου Ν Μάλτου Ἐν Λειψίῳ. 8^{ov} σελ. 64.

— Ἡ ἠθικὴ τῶν Ἰησοῦϊτών, ἐκδοθεῖσα μὲν γαλλιστὶ ὑπὸ Γεωργίου Φαβέρου, μεταφρασθεῖσα δὲ ὑπὸ Ζησίμου Γ. Τυπάλδου. 8^{ov} σελ. 43.

— Κ. Γ. Ἰρδίνγος: διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Σ. Ἀντωνιάδου, κατ' ἐγκρίσιν τῆς ἐπὶ τῶν διδασκικῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς. 16^{ov} σελ. 64.

— Ἀνάμνησις τοῦ Ἀντωνίου Πιέρρη Χαλικιοπούλου Κερκυραίου, ἀποθιώσαντος ἐν Πίζῃ τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου τοῦ 1881, ὑπὸ Οὐίκεντιου Γρόττα, δικηγόρου ἐν Βενετίᾳ 8^{ov} σελ. 7.

— Avv. Vincenzo Grotta: Ricordo di Antonio Pieri Chalikiopulos di Corfù morto in Pisa il 28 Febbraio 1881. Lucca. 8° P. 6.

— Oreste Corsi: Le armi greche: pensieri. 18° P. 74.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἡ συνδρομὴ εἶναι ἐτησίαι καὶ προπληρωτέαι:

Διὰ τὰς Ἀθήνας. . . . . ν. δρ. 10

Διὰ τὰς ἐπαρχίας. . . . . ν. δρ. 12

Διὰ τὸ ἐξωτερικόν. . . . . φράγ. 15